

MARKTRAPPORT: DE VLAAMSE ENERGIEMARKT IN 2006

vreg
Vlaamse Reguleringsinstantie
voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

INLEIDING	5
1. DE VLAAMSE ENERGIEMARKT IN CIJFERS	6
1.1. Indeling afnemers	6
1.2. De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen.....	7
2. LEVERANCIERS	8
2.1. Actieve leveranciers en spreiding over netwerken	8
2.1.1. Elektriciteit	8
2.1.2. Aardgas	10
2.2. Bewegingen op de markt	11
2.2.1. Fusie Suez-Gaz de France	11
2.2.2. Fusie SPE-Luminus-City Power-ALG Négoce	11
2.3. Marktaandelen van leveranciers	12
2.3.1. Elektriciteit	12
2.3.2. Aardgas	17
2.4. Indexen marktmacht	20
2.4.1. Herfindahl-Hirschman Index (HHI)	20
2.4.1.1. Concept	20
2.4.1.2. Berekening HHI op basis van marktaandelen uitgedrukt in percentages en HHIne ..	20
2.4.2. Concentratie-index (C3)	21
2.4.2.1. Concept	21
2.4.2.2. Berekening C3	21
2.4.3. Conclusie	22
2.5. Leverancierswissels	22
2.5.1. Elektriciteit	22
2.5.2. Aardgas	24
3. NETBEHEERDERS	26
3.1. Evolutie wetgeving in 2006	26
3.2. Evolutie structuur en werking netbeheerders	27
3.2.1. Werkmaatschappijen	27
3.2.2. Aandeelhouderschap	27
3.2.3. Deelnemingen	27
3.3. Relatief belang van de netbeheerders in termen van vervoerde hoeveelheden energie ...	28
3.3.1. Elektriciteit	28
3.3.2. Aardgas	29

4. ELEKTRICITEITS- EN AARDGASPRIJZEN	30
INLEIDING	30
4.1. Evolutie van de elektriciteitsprijzen	30
4.1.1. Overzicht van de markt sinds het begin van de vrijmaking	30
4.1.2. Onderdelen van de elektriciteitsprijs	32
4.1.3. Prijzen van de leveranciers in een goedkoop versus een duur distributienetgebied .	33
4.1.4. Vergelijking van de prijzen van de standaardleveranciers in Vlaanderen met Wallonië	34
4.2. Evolutie van de aardgasprijzen	35
4.2.1. Overzicht van de markt sinds het begin van de vrijmaking	35
4.2.2. Onderdelen van de aardgasprijs	36
4.2.3. Prijzen van de leveranciers in een goedkoop versus een duur distributienetgebied ...	37
4.2.4. Vergelijking van de prijzen van de standaardleveranciers in Vlaanderen met Wallonië. . .	38
4.3. Conclusies	39
5. HERNIEUWBARE ENERGIEBRONNEN EN WARMTEKRACHTKOPPELING	40
5.1. Evolutie wetgeving in 2006	40
5.2. Groenestroomcertificaten	40
5.2.1. Aantal installaties die groenestroomcertificaten ontvangen	40
5.2.2. Uitgereikte groenestroomcertificaten	41
5.2.3. Handel in groenestroomcertificaten	43
5.2.4. Inlevering van groenestroomcertificaten	44
5.3. Warmtekrachtkoppeling	44
5.3.1. Aantal installaties die warmtekrachtcertificaten ontvangen	44
5.3.2. Uitgereiktewarmtekrachtcertificaten	46
5.3.3. Handel in warmtekrachtcertificaten	46
5.3.4. Inlevering van warmtekrachtcertificaten voor de certificatenverplichting op 31 maart 2007	47
BIJLAGEN	48

INLEIDING

Vanuit strategisch oogpunt wil de VREG het kenniscentrum van de vrijgemaakte energiemarkt in Vlaanderen zijn. Om die doelstelling te verwezenlijken, moet ze in de eerste plaats kennis verzamelen en die voor het grote publiek toegankelijk maken.

De Vlaamse energiemarkt speelt zich niet op een eiland af. Ook de samenhang met de omgeving behoort tot het kennisgebied van de VREG en moet in kaart worden gebracht. Het is immers normaal dat wat er in België en Europa gebeurt, een impact heeft op Vlaanderen.

Het gaat hier niet alleen om aspecten die te maken hebben met het fysisch koppelen van de netten over de grenzen van gewesten en landen heen, maar ook over de effecten van economische, politieke en financiële beslissingen en tendensen in de ruime omgeving van Vlaanderen.

Een andere taak van de VREG is het monitoren van de Vlaamse energiemarkt. Daartoe verzamelt ze kerngegevens en verwerkt die tot rapporten waarin analyses gemaakt en evoluties geïnterpreteerd worden. Die publicaties behoren tot de basiskennis over de markt.

In het verleden publiceerden wij de gegevens over de markt van het afgelopen jaar als onderdeel van het jaarverslag. Vanaf dit jaar hebben we voor een gescheiden rapportering gekozen. Daarmee spelen we in op een door ons vastgestelde behoefte.

Ons jaarverslag zal vooral over de activiteiten van de VREG als organisatie gaan, en haar activiteiten en de gevolgen ervan voorstellen. Daarbij wordt een aantal keer naar de marktrevolutie verwezen.

Dit Marktrapport behandelt in hoofdzaak de gegevens over de marktwerking. Het werd opgebouwd op basis van cijfermateriaal dat door de marktpartijen ter beschikking werd gesteld.

Het rapport geeft een beeld van hoe de Vlaamse markt er vandaag uitziet.

Het belicht de verschillende actoren en hun marktposities, de specifieke historische en toekomstige evoluties, ... Het probeert daarnaast aan de hand van enkele kerncijfers een beeld te geven van de marktwerking.

De prijsevoluties van de afgelopen jaren worden geanalyseerd. Tot slot wordt er aandacht besteed aan de groeiende markt van de certificaten.

Wij hopen met deze publicatie bij te dragen tot meer duidelijkheid en transparantie in de markt, waardoor de kennis verankerd raakt en bereikbaar wordt voor iedereen die de werking van de markt met belangstelling volgt.

Een goede kennis van de markt maakt de zwaktes duidelijk en is de beste basis om verbeteringen aan te brengen.

André Pictoel, gedelegeerd bestuurder.

1. DE VLAAMSE ENERGIEMARKT IN CIJFERS

1.1. INDELING AFNEMERS

Op 31 december 2006 telde Vlaanderen 3.066.089 toegangspunten (EAN's) voor elektriciteit die op het distributienet waren aangesloten. De toegangspunten die door Inter-energa (voorheen Interelectra) in het verleden aan een exclusieve nachtmeter werden toegekend, zijn niet in dat cijfer opgenomen. In theorie kunnen die gezinnen weliswaar een andere leverancier kiezen voor de levering aan de exclusieve nachtmeter, maar in de praktijk zal dat meestal niet gebeuren. Daarom werd ervoor gekozen om ze niet in de statistieken op te nemen. Ook injectiepunten worden niet in de statistieken meegeteld.

De toegangspunten worden in drie categorieën opgedeeld. Enerzijds zijn er de telegelezen afnemers, van wie de meterstanden op afstand worden uitgelezen. De resterende toegangspunten worden in huishoudelijke en niet-huishoudelijke afnemers opgedeeld. Een EAN-nummer dat overeenstemt met een adres waarop minstens een natuurlijke persoon gedomicilieerd is, wordt als een huishoudelijke afnemer beschouwd. In de praktijk hebben de leveranciers en de netbeheerders echter geen toegang tot de domiciliegegevens uit het Rijksregister. In dat geval wordt een toegangspunt als huishoudelijk beschouwd wanneer het contract op naam van een natuurlijke persoon staat.

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers op 31 december 2006 in aantal toegangspunten

CATEGORIE	AANTAL	PROCENTUEEL
Telegelezen afnemers	13.450	0,44 %
Niet-telegelezen, niet-huishoudelijke afnemers	471.622	15,38 %
Huishoudelijke afnemers	2.581.017	84,18 %
TOTAAL	3.066.089	100,00 %

Eind 2006 waren er 1.673.869 toegangspunten (EAN's) die op de Vlaamse aardgasdistributienetten waren aangesloten. Het betreft enkel afnamepunten. Injectiepunten worden niet in de statistieken meegenomen.

De 523 grootste verbruikers worden op regelmatige basis automatisch vanop afstand uitgelezen. De meterstand van die grootverbruikers wordt dus niet meer fysiek opgenomen.

Tabel 2: Indeling aardgasafnemers op 31 december 2006 in aantal toegangspunten

CATEGORIE	AANTAL	PROCENTUEEL
Telegelezen afnemers	523	0,44 %
Niet-telegelezen, niet-huishoudelijke afnemers	193.671	11,83 %
Huishoudelijke afnemers	1.443.675	88,14 %
TOTAAL	1.637.869	100,00 %

In de loop van het jaar kunnen kleine verschuivingen tussen die drie categorieën optreden. Enerzijds worden regelmatig een aantal nieuwe toegangspunten op het net aangesloten, bijvoorbeeld bij nieuwbouw. Zo kwamen er in 2006 maandelijks gemiddeld 3.000 nieuwe toegangspunten voor elektriciteit en bijna 4.000 nieuwe toegangspunten

voor aardgas bij. Daardoor kunnen de onderlinge verhoudingen lichtjes wijzigen. Verschuivingen van huishoudelijke naar niet-huishoudelijke afnemers of omgekeerd kunnen ook worden verklaard doordat afnemers worden heringedeeld naar aanleiding van recent verkregen data van het Rijksregister.

1.2. DE TOTALE HOEVEELHEID GELEVERDE ENERGIE IN VLAANDEREN

Tabel 3: Geleverde elektriciteit in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het distributie- en transmissienet

	2004 (MWh)	%	2005 (MWh)	%	2006 (MWh)	%
Aan afnemers op het distributienet	39.290.357	79,18 %	39.852.531	81,21 %	40.115.165	82,08 %
Aan afnemers op het transmissienet	10.328.770	20,82 %	9.221.003	18,79 %	8.758.021	17,92 %
TOTAAL	49.619.127	100,00 %	49.073.535	100,00 %	48.873.186	100,00 %

In die percentages zijn ook leveringen door zogenaamde zelfbevoorraders inbegrepen: dat zijn energie-intensieve bedrijven die in hun stroomvoorziening voorzien door zelf elektriciteit aan te kopen (via de hubdiensten van Elia, via een energiebeurs zoals Belpex ...). Die elektriciteit wordt vervolgens via het transmissienet geleverd. Het volume van dergelijke stroomvoorziening bedroeg in 2006 901.859 MWh: dat is 1,85 % van de totale elektriciteitslevering in Vlaanderen en 10,30 % van de totale leveringen via het transmissienet in Vlaanderen.

Het valt op dat er sinds 2004 elk jaar minder elektriciteit is geleverd aan afnemers op het transmissienet. Dat komt in de eerste plaats doordat de STEG-centrale van Zandvliet Power midden 2005 in dienst werd genomen. Die centrale levert rechtstreeks (dus niet via het transmissie- of distributienet) elektriciteit aan BASF Antwerpen, een belangrijke stroomverbruiker in de Vlaamse elektriciteitsmarkt die bijgevolg minder elektriciteit van het transmissienet afneemt. Het volume van die rechtstreeks geleverde stroom is niet in de cijfers van Tabel 3 opgenomen.

Tabel 4: Geleverd aardgas in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het distributienet en vervoernet

	2004 (MWh)	%	2005 (MWh)	%	2006 (MWh)	%
Aan afnemers op het distributienet	58.074.627	45,96 %	56.778.862	44,86 %	58.051.451	44,84 %
Aan afnemers op het vervoernet ⁽¹⁾	68.285.000	54,04 %	69.786.638	55,14 %	71.409.420	55,16 %
TOTAAL	126.359.627	100,00 %	126.565.500	100,00 %	129.460.871	100,00 %

⁽¹⁾ Bron: CREG

2. LEVERANCIERS

2.1. ACTIEVE LEVERANCIERS EN SPREIDING OVER NETWERKEN

2.1.1. Elektriciteit

Eind 2006 waren er 17 houders van een leveringsvergunning elektriciteit. Dat zijn er 2 minder dan eind 2005. Op 31 juli 2006 nam SPE immers de vennootschappen Luminus, City Power en ALG Négoce (enkel aardgas) over. Enkel Echte Energie België NV, dat begin 2006 werd vergund, leverde in de loop van

2006 niet aan eindafnemers op het Vlaamse distributienet.

Onderstaande tabel geeft weer welke elektriciteitsleveranciers op 31 december 2006 (momentopname) in de verschillende distributienetgebieden actief waren.

Tabel 5: Actieve elektriciteitsleveranciers per deelgebied op 31 december 2006 (leveringen aan eindafnemers elektriciteit)

DISTRIBUTIE-NETBEHEERDER	Anode	E.ON Belgium	E.ON Sales & Trading	Ecopower	EDF Belgium	Electrabel Customer Sol.	Electrabel	EBEM	Eneco Energie International	Essent Belgium	Lampiris	Nuon Belgium	SPE	Theolia	Trianel	Wase Wind
AGEM	•					•		•		•		•	•	•		
DNB BA						•	•		•	•		•	•			
Elia ⁽¹⁾		•	•		•		•		•			•	•		•	
GASELWEST		•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	
Havenbedrijf						•	•		•	•		•	•			
IMEA		•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•			•
IMEWO		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	•
INTER-ENERGA		•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	
INTERGEM		•	•	•	•	•	•	•		•	•	•	•		•	•
INTERMOSANE				•		•				•	•	•	•			
IVEG	•			•	•	•	•	•		•	•	•	•	•		
IVEKA	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	
IVERLEK		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	
PBE		•		•	•	•	•	•		•	•	•	•		•	
SIBELGAS		•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	
WVEM		•		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	

⁽¹⁾ beperkt tot het distributienet dat door Elia wordt beheerd en in Vlaanderen gelegen is

Niet al deze ondernemingen richten zich tot dezelfde doelgroep. Acht leveranciers zijn in de residentiële markt geïnteresseerd. Een van hen, Wase Wind, levert enkel in het Waasland.

Andere leveranciers mikken eerder op kleine of grotere bedrijven en/of de overheid. Onderstaande tabel geeft aan tot welke doelgroep(en) de vergunde leveranciers zich richten.

Tabel 6: Doelgroepen van de elektriciteitsleveranciers

LEVERANCIER	Huis- houdelijk segment	Zelfstandigen en vrije beroepen	Kmo's	Middelgrote en grote bedrijven en kmo's met een groot verbruik	Overheid
Anode			•	•	
Echte Energie België					
Ecopower	•	•	•		•
EDF Belgium		•	•	•	•
Electrabel				•	
Electrabel Customer Solutions	•	•	•	•	•
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	•	•	•		
Eneco Energie International			•	•	•
E.ON Belgium				•	
E.ON Sales & Trading				•	
Essent Belgium	•	•	•	•	•
Lampiris	•	•			
Nuon Belgium	•	•	•	•	•
SPE	•	•	•	•	•
Theolia Benelux					
Trianel Energie			•	•	•
Wase Wind	•	•	•	•	
TOTAAL AANTAL LEVERANCIERS	8	9	11	12	8

In alle segmenten zijn in principe voldoende leveranciers aanwezig, zodat concurrentie mogelijk is. Twee leveranciers die tot eenzelfde groep behoren, zoals de Electrabel-groep en de groep rond E.ON, zullen elkaar onderling echter niet beconcurreren. Vaak maken ze afspraken over welk subsegment elk van hen zal

benaderen. In die zin kunnen we dus stellen dat voor de doelgroep van de grootste bedrijven geen 12 maar slechts 10 leveranciers onderling wedijveren om bepaalde klanten binnen te halen. Echte Energie België was in 2006 nog niet actief.

2.1.2. Aardgas

Door de fusie van de SPE-groep is in 2006 het aantal leveringsvergunningen voor aardgas van 17 naar 14 gedaald. Door die fusie hadden de leveringsvergunningen voor aardgas van Luminus, City Power en ALG Négoce geen bestaansreden meer. Maar liefst 5 vergunde leveranciers waren in 2006 niet actief.

Onderstaande tabel geeft weer welke aardgasleveranciers op 31 december 2006 (momentopname) in de verschillende distributienetgebieden leverden.

Tabel 7: Actieve aardgasleveranciers per deelgebied op 31 december 2006 (leveringen aan eindafnemers)

AARDGAS-NETBEHEERDER	Distrigas	Electrabel Customer Solutions	Elektriciteitsbedrijf Merksplas	Essent Belgium	Gaz de France	Intergas Levering	Nuon Belgium	SPE	Wingas
GASELWEST	•	•	•	•	•		•	•	•
IGAO	•	•	•	•	•		•	•	
IMEWO	•	•	•	•	•		•	•	•
Intergas Energie						•			
INTERGEM	•	•	•	•	•		•	•	
IVEG	•	•	•	•	•		•	•	
IVEKA	•	•	•	•	•		•	•	
IVERLEK	•	•	•	•	•		•	•	
Inter-energa	•	•	•	•	•		•	•	
Sibelgas	•	•	•	•	•		•	•	
WVEM		•	•	•			•	•	

Net als voor elektriciteit is een minderheid van vergunde aardgasleveranciers in huishoudelijke afnemers geïnteresseerd. Onderstaande tabel maakt

duidelijk aan welke doelgroepen de leveranciers naar eigen zeggen wensen te leveren.

Tabel 8: Doelgroepen van de aardgasleveranciers

LEVERANCIER	Huishoudelijk segment	Zelfstandigen en vrije beroepen	Kmo's	Middel-grote en grote bedrijven en kmo's met een groot verbruik	Overheid
Distrigas				•	
EDF Belgium					
Electrabel Customer Solutions	•	•	•	•	•
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	•	•	•		
Eneco Energiehandelsbedrijf			•	•	•
E.ON Ruhrgas				•	
Essent Belgium	•	•	•	•	•
Gaz de France				•	
Intergas levering	•				
Nuon Belgium	•	•	•	•	•
RWE Energy Nederland					
SPE	•	•	•	•	•
Theolia Benelux					
Wingas			•	•	•
TOTAAL AANTAL LEVERANCIERS	6	5	7	9	6

Op de huishoudelijke aardgasmarkt spelen slechts 5 leveranciers mee. Intergas Levering levert immers alleen in de enclave Baarle-Hertog. Ook voor de zelfstandigen en vrije beroepen is het aanbod beperkt. Voor kmo's en grote bedrijven is het aanbod ruimer.

Theolia Benelux en EDF Belgium waren in 2006 nog niet echt op de Vlaamse aardgasmarkt actief.

Het is momenteel onduidelijk wat de impact van de fusie op de Vlaamse markt zal zijn. Het is op dit moment niet in te schatten of die tot meer of minder concurrentie zal leiden en wat het effect op de prijzen voor de energieafnemers zal zijn.

2.2. BEWEGINGEN OP DE MARKT

2.2.1. Fusie Suez-Gaz de France

In mei 2006 kondigden Suez en Gaz de France aan dat zij willen fuseren. Gezien de complexiteit van het dossier en de betrokkenheid van verschillende overheden en de Europese Commissie zal het nog maanden duren voor de fusie definitief is.

Electrabel, Electrabel Customers Solutions, Distrigas, Gaz de France en SPE zijn de op de Vlaamse markt actieve bedrijven die bij die fusie zijn betrokken.

2.2.2. Fusie SPE-Luminus-City Power-ALG Négoce

Op 31 juli 2006 nam SPE NV formeel de vennootschappen Luminus, City Power en ALG Négoce over. De impact van die fusie voor de eindgebruiker blijft beperkt. Alle contractuele afspraken worden immers integraal door SPE overgenomen. De vergunningen van Luminus (elektriciteit en aardgas), City Power (elektriciteit en aardgas) en ALG Négoce (aardgas) werden op 22 augustus 2006 door de VREG opgeheven, omdat ze door de fusie geen bestaansredenen meer hadden. De merknaam Luminus blijft echter wel bestaan.

2.3. MARKTAANDELEN VAN LEVERANCIERS

De onderstaande marktaandelen werden zorgvuldig berekend op basis van de gegevens van de netbeheerders. Omdat de gegevens van derden afkomstig zijn, kan de VREG niet voor de juistheid ervan in-

staan. Het gebruik van de informatie is dan ook voor eigen rekening en risico. De informatie dient enkel als indicatie van de werking van de energiemarkt.

2.3.1. Elektriciteit

Tabel 9: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan vrije afnemers op het distributienet

LEVERANCIER	2004	2005	2006	Datum vergunning
Electrabel Customer Solutions NV	52,30 %	49,68 %	49,89 %	27/05/02
SPE NV ⁽¹⁾	1,55 %	4,70 %	19,01 %	20/12/01
Electrabel NV	23,46 %	20,12 %	18,73 %	20/12/01
Nuon Belgium NV	3,93 %	5,39 %	5,89 %	21/11/02
Essent Belgium NV	1,32 %	2,02 %	2,33 %	03/12/02
E.ON Belgium NV	0,74 %	1,05 %	1,86 %	22/10/02
EDF Belgium	NVT	0,11 %	0,87 %	31/05/05
Eneco Energie International BV	< 0,01 %	0,01 %	0,54 %	19/07/04
netbeheerders	0,10 %	0,11 %	0,48 %	
E.ON Sales & Trading	NVT	NVT	0,14 %	07/07/06
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	0,11 %	0,32 %	0,12 %	15/07/02
Trianel Energie BV	< 0,01 %	0,05 %	0,07 %	04/02/03
Ecopower CVBA	0,03 %	0,10 %	0,06 %	02/04/02
Wase Wind cvba	NVT	NVT	< 0,01 %	08/11/05
Theolia Benelux NV	NVT	NVT	< 0,01 %	09/05/06
Anode BV	NVT	NVT	< 0,01 %	04/10/05
Lampiris NV	0,00 %	< 0,01 %	< 0,01 %	08/12/04
City Power NV	0,34 %	0,58 %	NVT	10/06/03-22/08/06
Electricité de France (EDF)	1,15 %	1,10 %	NVT	28/01/02-11/04/06
Eneco Energiehandelsbedrijf	0,06 %	0,05 %	NVT	01/04/03-25/10/05
Energo	0,00 %	< 0,01 %	NVT	12/10/04 -09/05/06
Luminus NV	14,91 %	14,62 %	NVT	11/03/02-22/08/06
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	

⁽¹⁾ Toen op 22 augustus 2006 de leveringsvergunningen voor elektriciteit van City Power en Luminus werden opgezegd, werden de leveringsactiviteiten door SPE overgenomen. De leveringen van City Power en Luminus tot op het moment van de overname werden in het cijfer van SPE opgenomen.

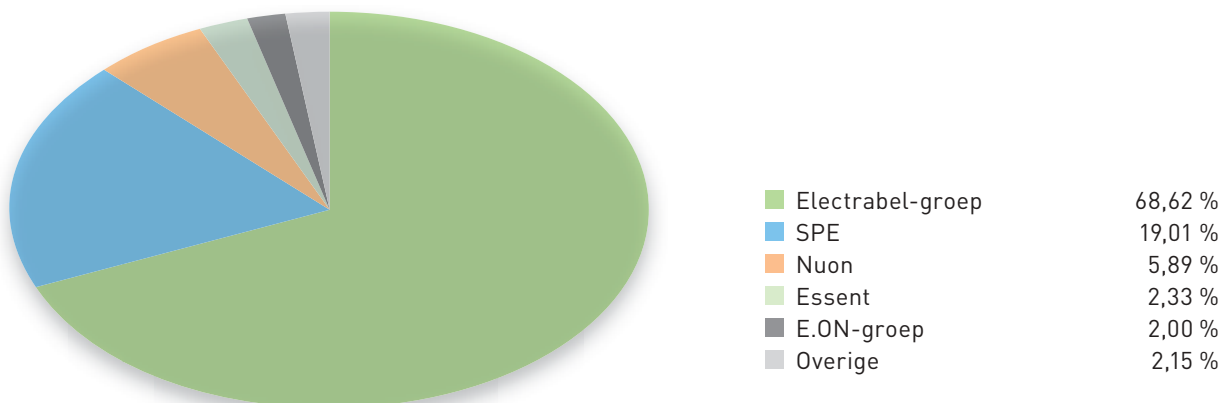
Enkel leveranciers die in de periode 2004-2006 actief leverden, werden in de tabel opgenomen. Naast de marktaandelen wordt ook de datum van de toekenning, en eventueel ook de datum van opheffing, van de vergunning vermeld, zodat duidelijk

is op welke periode de leveringen betrekking hadden. De SPE-groep wordt na de fusie de tweede belangrijkste leverancier na de Electrabel-groep. Daarna volgen, net als de voorgaande jaren, Nuon en Essent die in 2006 beide een lichte winst boekten.

Figuur 1 stelt de marktaandelen van de grootste leveranciers(groepen) grafisch voor. Enkel partijen met een marktaandeel van minimaal 2 % worden afzonderlijk vermeld. Daaruit blijkt dat iets meer dan

twee derde van alle leveringen op naam staat van de Electrabel-groep. In 2004, het eerste jaar van de volledige vrijmaking, was dat nog bijna 76 %.

Figuur 1: Marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen)

Tabel 10: Marktaandeel 2006 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverde elektrische energie

NETGEBIED(EN) MET ALS STANDAARD- LEVERANCIER:	EBEM	Electrabel Customer Solutions + Electrabel	SPE + Luminus + City Power	Overige leveranciers + DNB	TOTAAL
EBEM	83,49 %	3,74 %	8,42 %	4,35 %	100,00 %
Electrabel Customer Solutions	0,04 %	80,32 %	9,26 %	10,38 %	100,00 %
Luminus	0,02 %	18,72 %	60,94 %	20,31 %	100,00 %

Tabel 10 geeft de positie weer van de leveranciers die in hun specifieke wingebied in zekere mate als de erfgenamen van de vroegere historische situatie kunnen worden beschouwd. Om die reden werd het marktaandeel van Electrabel Customer Solutions met dat van Electrabel NV samengeteld, hoewel die laatste geen standaardleverancier is. Het marktaandeel van de leveringen onder de merknaam Luminus kon door de fusie niet meer eenduidig worden bepaald. Daarom wordt het marktaandeel van de SPE-groep in zijn geheel vermeld. In 2006 stond een groot deel van de leveringen van die groep ongetwijfeld op naam van Luminus, maar het beeld wordt toch enigszins vertekend omdat ook de leveringen door City Power en SPE worden meegeteld. Noch City Power, noch SPE waren in het verleden immers standaardleverancier in een of ander netgebied. Het

is duidelijk dat EBEM en Electrabel/Electrabel Customer Solutions in hun specifieke wingebied de dominante marktspelers blijven. Het aandeel van de SPE-groep in het gebied van de zuivere netbeheerders bedraagt bijna 61 %. Het marktaandeel van de standaardleverancier in zuiver gebied ligt dus lager.

De volgende drie tabellen geven het marktaandeel van de individuele leveranciers weer op basis van het aantal eindafnemers dat ze op 1 januari beleverden. Toen op 22 augustus 2006 de leveringsvergunning voor elektriciteit van City Power en Luminus werd opgezegd, werden de leveringsactiviteiten door SPE overgenomen. De contracten van Luminus en City Power werden daarbij ook door SPE overgenomen. Dat verklaart de sterke stijging van het marktaandeel van SPE.

Tabel 11: Marktaandeelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal eindafnemers elektriciteit (toegangspunten)

LEVERANCIER	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Electrabel Customer Solutions	75,83 %	69,92 %	67,76 %	67,73 %
SPE	0,01 %	0,35 %	0,47 %	20,43 %
Nuon Belgium	1,66 %	6,96 %	7,83 %	7,69 %
Essent Belgium	0,60 %	1,77 %	2,27 %	1,97 %
Netbeheerder	0,00 %	0,72 %	1,20 %	1,72 %
Ecopower	0,07 %	0,16 %	0,21 %	0,24 %
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	0,15 %	0,15 %	0,16 %	0,17 %
Electrabel	0,01 %	0,01 %	0,01 %	0,01 %
Eneco Energie International	NVT	0,00 %	< 0,01 %	0,01 %
Wase Wind	NVT	NVT	0,00 %	0,01 %
EDF Belgium	NVT	NVT	< 0,01 %	0,01 %
E.ON Belgium	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %	0,01 %
Lampiris	NVT	0,00 %	< 0,01 %	< 0,01 %
Trianel	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %
Anode	NVT	NVT	0,00 %	< 0,01 %
E.ON Sales & Trading	NVT	NVT	NVT	< 0,01 %
Theolia (voorheen Energo)	NVT	0,00 %	< 0,01 %	0,00 %
City Power	0,70 %	1,01 %	1,47 %	NVT
Electricité de France (EDF)	< 0,01 %	< 0,01 %	0,00 %	NVT
Eneco Energiehandelsbedrijf	0,00 %	< 0,01 %	NVT	NVT
Eneco Energie Levering	< 0,01 %	NVT	NVT	NVT
Luminus	20,97 %	18,95 %	18,61 %	NVT
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabel 12: Marktaandeelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke elektriciteitsafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Electrabel Customer Solutions	75,69 %	69,93 %	67,56 %	66,77 %
SPE	0,01 %	0,02 %	0,01 %	20,52 %
Nuon Belgium	1,61 %	7,26 %	8,28 %	8,20 %
Essent Belgium	0,60 %	1,86 %	2,36 %	2,02 %
Netbeheerder	0,00 %	0,86 %	1,41 %	2,02 %
Ecopower	0,08 %	0,18 %	0,24 %	0,27 %
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	0,15 %	0,15 %	0,16 %	0,18 %
Wase Wind	NVT	NVT	0,00 %	0,01 %
Lampiris	NVT	0,00 %	< 0,01 %	< 0,01 %
Eneco Energie International	NVT	0,00 %	< 0,01 %	< 0,01 %
E.ON Belgium	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %
EDF Belgium	NVT	NVT	< 0,01 %	0,00 %
Theolia (voorheen Energo)	NVT	0,00 %	< 0,01 %	0,00 %
Trianel	0,00 %	0,00 %	< 0,01 %	0,00 %
City Power	0,76 %	1,10 %	1,40 %	NVT
Eneco Energiehandelsbedrijf	0,00 %	< 0,01 %	NVT	NVT
Eneco Energie Levering	< 0,01 %	NVT	NVT	NVT
Luminus	21,09 %	18,65 %	18,57 %	NVT
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Het marktaandeel van de netbeheerders stijgt tot boven de 2 %. Het merendeel van de afnemers dat door de netbeheerders wordt beleverd, zijn gezinnen waarvan het leveringscontract omwille van wanbetaling of om een andere reden door de com-

merciële leverancier werd opgezegd. De 'sociale' leverancier bekleedt daarmee de vijfde plaats op de huishoudelijke elektriciteitsmarkt. Dat betekent dat één op vijftig huishoudens in Vlaanderen bij de netbeheerder beland is.

Tabel 13: Marktaandeelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele elektriciteitsafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Electrabel Customer Solutions	76,53 %	69,85 %	68,85 %	73,04 %
SPE	0,03 %	2,06 %	2,97 %	19,92 %
Nuon Belgium	1,88 %	5,43 %	5,36 %	4,85 %
Essent Belgium	0,58 %	1,33 %	1,78 %	1,70 %
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	0,13 %	0,14 %	0,15 %	0,16 %
Netbeheerder ⁽¹⁾	0,00 %	< 0,01 %	0,05 %	0,06 %
Electrabel	0,07 %	0,06 %	0,06 %	0,06 %
Eneco Energie International	NVT	0,00 %	0,01 %	0,05 %
Ecopower	0,03 %	0,06 %	0,05 %	0,05 %
EDF Belgium	NVT	NVT	0,02 %	0,05 %
E.ON Belgium	0,01 %	0,01 %	0,01 %	0,04 %
Lampiris	NVT	0,00 %	< 0,01 %	0,01 %
Trianel	< 0,01 %	< 0,01 %	0,01 %	0,01 %
Wase Wind	NVT	NVT	0,00 %	< 0,01 %
Anode	NVT	NVT	0,00 %	< 0,01 %
E.ON Sales & Trading	NVT	NVT	NVT	< 0,01 %
Theolia (voorheen Energo)	NVT	0,00 %	< 0,01 %	0,00 %
City Power	0,38 %	0,54 %	1,86 %	NVT
Electricité de France (EDF)	0,01 %	0,01 %	0,00 %	NVT
Eneco Energiehandelsbedrijf	< 0,01 %	0,01 %	NVT	NVT
Eneco Energie Levering	< 0,01 %	NVT	NVT	NVT
Luminus	20,35 %	20,49 %	18,82 %	NVT
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

⁽¹⁾ Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gastoevoer af te sluiten. Ingeval die effectieve fysieke ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden die afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.

2.3.2. Aardgas

Tabel 14: Marktaandelen uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan vrije afnemers op het distributienet

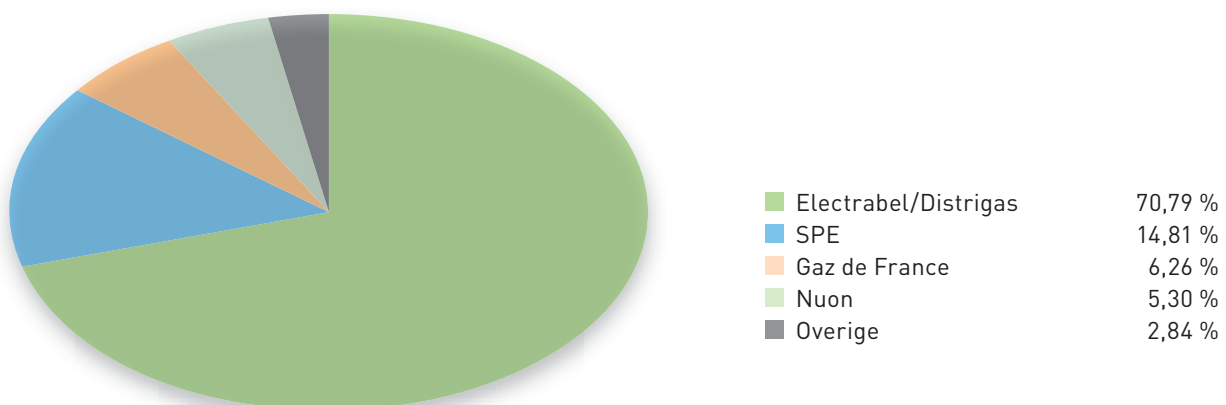
AARDGASLEVERANCIER	2004	2005	2006	Datum vergunning
Electrabel Customer Solutions	72,37 %	67,09 %	63,16 %	22/04/03
SPE	< 0,01 %	0,02 %	14,81 %	14/04/04
Distrigas	4,93 %	6,20 %	7,63 %	03/12/02
Gaz de France	5,43 %	6,17 %	6,26 %	16/12/02
Nuon Belgium	2,93 %	5,11 %	5,30 %	04/03/03
Essent Belgium	0,16 %	0,88 %	1,02 %	27/01/04
Netbeheerders	0,18 %	0,65 %	0,97 %	
Wingas	0,78 %	0,88 %	0,71 %	19/12/02
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	0,01 %	0,08 %	0,12 %	17/08/04
Intergas Energie/Intergas Levering ⁽¹⁾	0,04 %	0,04 %	0,03 %	24/06/03
ALG Négoce	NVT	< 0,01 %	NVT	10/05/05-22/8/06
City Power	0,18 %	0,61 %	NVT	14/04/04-22/8/06
Luminus	12,99 %	12,25 %	NVT	16/12/02-22/8/06
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	

⁽¹⁾ Naar aanleiding van de splitsing en controlewijziging die bij Intergas Energie NV werden doorgevoerd, werd de leveringsvergunning van Intergas Energie NV op 29 september 2005 hernieuwd op naam van Intergas Levering BV.

Enkel aardgasleveranciers die in de periode 2004-2006 actief leverden, werden in bovenstaande tabel opgenomen. Naast de marktaandelen wordt ook de datum van de toekenning, en eventueel de datum van opheffing, van de vergunning vermeld, zodat duidelijk is op welke periode de leveringen betrekking hadden.

Figuur 2 geeft de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers(groepen) grafisch weer. Slechts vier leveranciers hebben een marktaandeel van minimaal 2 %. Electrabel/Distrigas neemt, net als voor elektriciteit, nog steeds het overgrote deel van de leveringen op het distributienet voor haar rekening. De groep verloor toch 2,5 % marktaandeel ten opzichte van 2005.

Figuur 2: Marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen)

Tabel 15: Marktaandeel 2006 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverd aardgas

NETGEBIED(EN) MET ALS STANDAARD-LEVERANCIER	Intergas levering	Electrabel Customer Solutions	Luminus + SPE + City Power	Distrigas	Overige leveranciers + ANB	TOTAAL
Intergas levering	100 %	0	0	0	0	100,00 %
Electrabel Customer Solutions	0	72,47 %	6,65 %	7,88 %	13,00 %	100,00 %
Luminus	0	11,34 %	59,68 %	6,29 %	22,70 %	100,00 %

De bovenstaande tabel geeft de positie weer van de markspelers die als de erfgenamen van de situatie voor de liberalisering kunnen worden beschouwd. Net als voor elektriciteit behoudt Electrabel Customer Solutions een dominante marktpositie in haar specifieke wingebied. Ook hier is het marktaandeel van Luminus in het gebied van de zuivere netbeheerders niet meer te reconstrueren, maar zal het lager liggen dan de vermelde 59,68 % voor het ge-

heel van de SPE-groep. Intergas Levering is de standaardleverancier in de enclave Baarle-Hertog. Vooralsnog is het technisch onmogelijk voor de inwoners om naar een andere in Vlaanderen vergunde leverancier over te stappen. Mogelijk is een enkeling naar een andere Nederlandse leverancier overgestapt. Distrigas ten slotte beleverde vóór de vrijmaking zowel afnemers in zuivere als in gemengde netgebieden.

Tabel 16: Marktandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Electrabel Customer Solutions	85,28 %	76,61 %	73,02 %	72,05 %
SPE	NVT	< 0,01 %	< 0,01 %	15,71 %
Nuon Belgium	1,56 %	7,56 %	8,39 %	8,17 %
Netbeheerder	0,00 %	0,97 %	1,57 %	2,27 %
Essent Belgium	NVT	1,02 %	1,74 %	1,53 %
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	NVT	0,08 %	0,16 %	0,19 %
Intergas Levering	0,06 %	0,05 %	0,06 %	0,05 %
Distrigas	< 0,01 %	< 0,01 %	0,01 %	0,01 %
Gaz de France	0,01 %	0,01 %	0,01 %	< 0,01 %
EDF Belgium	NVT	NVT	0,00 %	< 0,01 %
Wingas	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %
ALG Négoce	NVT	NVT	0,01 %	NVT
City Power	NVT	0,73 %	1,21 %	NVT
Luminus	13,10 %	12,95 %	13,83 %	NVT
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tabel 17: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke aardgasafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Electrabel Customer Solutions	84,96 %	76,22 %	72,37 %	70,94 %
SPE	NVT	< 0,01 %	< 0,01 %	16,05 %
Nuon Belgium	1,67 %	7,88 %	8,81 %	8,68 %
Netbeheerder	0,00 %	1,11 %	1,76 %	2,56 %
Essent Belgium	NVT	1,07 %	1,75 %	1,52 %
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	NVT	0,09 %	0,17 %	0,20 %
Intergas Levering ⁽¹⁾	0,07 %	0,04 %	0,06 %	0,05 %
ALG Négoce	NVT	NVT	< 0,01 %	NVT
City Power	NVT	0,78 %	1,20 %	NVT
Luminus	13,30 %	12,80 %	13,88 %	NVT
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

⁽¹⁾ De schommelingen zijn volledig te verklaren doordat Intergas Energie een aantal afnemers van 'huishoudelijk' naar 'professioneel' of omgekeerd herklasseerde. Het gaat dus niet om een reëel verlies of reële winst van marktaandeel.

Het relatieve aantal aardgasverbruikers dat door de netbeheerder wordt beleverd, ligt nog hoger dan bij elektriciteit. Eén op veertig gezinnen kwam bij de

sociale leverancier terecht nadat hun leveringscontract werd opgezegd. In absolute termen gaat het echter om minder gezinnen.

Tabel 18: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele aardgasafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Electrabel Customer Solutions	87,52 %	79,34 %	78,16 %	80,58 %
SPE	NVT	0,01 %	< 0,01 %	13,20 %
Nuon Belgium	0,74 %	5,29 %	5,07 %	4,26 %
Essent Belgium	NVT	0,68 %	1,64 %	1,64 %
Elektriciteitsbedrijf Merksplas	NVT	0,04 %	0,07 %	0,09 %
Distrigas	0,01 %	0,02 %	0,06 %	0,09 %
Netbeheerder ⁽¹⁾	0,00 %	< 0,01 %	0,08 %	0,07 %
Intergas Levering ⁽²⁾	0,00 %	0,15 %	0,04 %	0,03 %
Gaz de France	0,06 %	0,10 %	0,08 %	0,02 %
EDF Belgium	NVT	NVT	0,00 %	0,02 %
Wingas	< 0,01 %	< 0,01 %	< 0,01 %	0,01 %
ALG Négoce	NVT	NVT	0,05 %	NVT
City Power	NVT	0,38 %	1,27 %	NVT
Luminus	11,67 %	13,97 %	13,48 %	NVT
TOTAAL	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

⁽¹⁾ Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gasvoevoer af te sluiten. Ingeval die effectieve fysieke ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden die afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.

⁽²⁾ De schommelingen zijn volledig te verklaren doordat Intergas Energie een aantal afnemers van 'huishoudelijk' naar 'professioneel' of omgekeerd herklasseerde. Het gaat dus niet om een reëel verlies of reële winst van marktaandeel.

2.4. INDEXEN MARKTMACHT

2.4.1. Herfindahl-Hirschman Index (HHI)

2.4.1.1. Concept

Deze index is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een bedrijfstak. Daarbij slaat de term "concentratiegraad" op het aantal aanbieders van goederen of diensten in een bepaalde bedrijfstak. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders. De formule is als volgt:

$$HHI = \sum (m_i)^2 \text{ voor } i \text{ gaande van } 1 \text{ tot } n$$

waarbij geldt:

- m_i = marktaandeel van aanbieder i
(liggend tussen 0 en 1)
- n = aantal aanbieders op de markt

Vaak wordt de berekening gemaakt op basis van de marktaandelen die in percentages, dus liggend tussen 0 en 100, worden uitgedrukt. De uitkomst van de berekening ligt dan steeds tussen 0,0001 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). Bij een HHI gelijk aan 10.000 is er slechts één aanbieder met een marktaandeel van 100 %. Bij een HHI die 0 benadert, zijn er zeer veel kleine aanbieders.

Interpretatie: hoe hoger de indexwaarde, hoe hoger de aanbiederconcentratie

- ongeconcentreerde markt: $0 \leq HHI < 1.000$
- gematigd geconcentreerde markt:
 $1.000 \leq HHI < 1.800$
- geconcentreerde markt: $HHI \geq 1.800$

Economisten stellen in het algemeen dat een HHI onder de 1.800 aangewezen is en dat een HHI boven de 2.500 op zware risico's voor de marktwerking wijst.

HHI in number equivalents (HHIne)

Deze index is van de HHI afgeleid. De berekening is als volgt:

$$HHIne = 1/HHI = 1/\sum (m_i)^2$$

waarbij de HHI wordt berekend op basis van de marktaandelen die in nominale waarde, dus liggend tussen 0 en 1, worden uitgedrukt. De uitkomst van de HHI ligt in dat geval eveneens tussen 0 en 1.

Als HHI gelijk is aan 0,20, dan is HHIne gelijk aan 5. In dat geval kan de markt worden getypeerd als een markt bevolkt door 5 gelijkwaardige aanbieders.

Interpretatie: hoe hoger HHIne, hoe minder er sprake is van aanbiederconcentratie.

- ongeconcentreerde markt: meer dan 10 even grote ondernemingen in de markt
- gematigd geconcentreerde markt: 5 tot 10 even grote ondernemingen
- geconcentreerde markt: 5 of minder even grote ondernemingen in de markt

2.4.1.2. Berekening HHI op basis van marktaandelen uitgedrukt in percentages en HHIne

op basis van marktaandelen in termen van toegangspunten voor Vlaanderen

Voor de berekening van de HHI gaan we van de groepsbenadering uit. Electrabel Customer Solutions, Distrigas en Electrabel worden daarbij als 1 leverancier beschouwd, net als E.ON Belgium en E.ON Sales & Trading. En sinds de fusie eind juli 2006

vormen ook SPE, Luminus, City Power en ALG Négoce één leverancier. SPE en Gaz de France worden daarentegen niet als één groep beschouwd, gezien Gaz de France slechts minderheidsaandeelhouder van de SPE-groep is.

ELEKTRICITEIT 1/1/2007	HHI	HHIne
Professioneel	5.766	1,73
Huishoudelijk	4.955	2,02
Totale markt	5.072	1,97

De maximale waarden voor de HHI van 1.800 tot 2.500 worden in Vlaanderen zowel voor elektriciteit als voor aardgas in ruime mate overschreden. Die hoge index is voornamelijk te wijten aan het grote marktaandeel van Electrabel Customer Solutions (= 70 %). We kunnen met andere woorden vaststellen dat de Vlaamse energiemarkt sterk geconcentreerd

AARDGAS 1/1/2007	HHI	HHIne
Professioneel	6.702	1,49
Huishoudelijk	5.374	1,86
Totale markt	5.513	1,81

is, en in feite vergelijkbaar is met een markt met 2 gelijkwaardige aanbieders.

De markt van de professionele afnemers is meer geconcentreerd dan de huishoudelijke markt.

De aardgasmarkt is sterker geconcentreerd dan de elektriciteitsmarkt. De grootste concentratie doet zich dan ook voor bij de professionele aardgasmarkt.

op basis van marktaandelen in termen van volumes voor Vlaanderen

ELEKTRICITEIT 2006	HHI	HHIne
Totale markt	5.116	1,95

De berekende waarden wijzen op een hoge concentratie. Ook in termen van geleverde volumes is de

AARDGAS 2006	HHI	HHIne
Totale markt	5.300	1,89

aardgasmarkt sterker geconcentreerd dan die voor elektriciteit.

2.4.2. Concentratie-index (C3)

2.4.2.1. Concept

Deze index geeft aan hoeveel procent de drie ondernemingen met het grootste marktaandeel gezamenlijk binnen één relevante markt innemen. Deze index is minder genuanceerd dan de HHI-index, omdat hij de onderlinge verschillen tussen de grootste leveranciers buiten beschouwing laat. Twee heel verschillende marktsituaties kunnen leiden tot eenzelfde waarde voor de C-index.

Voorbeeld:

Markt A: 73 % + 1 % + 1 % = 75 %

Markt B: 25 % + 25 % + 25 % = 75 %

Hoewel markt A veel geconcentreerder is dan markt B, blijkt dat niet uit de berekende C3-index.

2.4.2.2. Berekening C3

Ook om de C3-index te berekenen, gaan we van de groepsbenadering uit.

op basis van marktaandelen in termen van toegangspunten voor Vlaanderen – situatie 1/1/07

	Elektriciteit	Aardgas
Professioneel	97,87 %	98,13 %
Huishoudelijk	95,49 %	95,67 %
Totale markt	95,86 %	95,95 %

Meer dan 95 % van de elektriciteitsafnemers zit bij drie leveranciers (Electrabel Customer Solutions + Electrabel / SPE / Nuon) geconcentreerd. Voor aardgas liggen de percentages iets hoger en zit de absolute meerderheid bij Electrabel Customer Solutions/ Distrigas, SPE en Nuon geconcentreerd.

op basis van marktaandeelen in termen van volumes voor Vlaanderen

	Elektriciteit	Aardgas
2006	93,52 %	91,86 %

De drie grootste elektriciteitsleveranciers in termen van volume (Electrabel Customer Solutions + Electrabel / SPE / Nuon) leveren samen 93,52 % van alle elektriciteit aan eindafnemers op het distributienet

in Vlaanderen. Voor aardgas (Electrabel Customer Solutions + Distrigas / SPE / GdF) ligt dat percentage iets lager.

2.4.3. Conclusie

Zowel op basis van de HHI-index als op basis van de C3-indicator blijkt dat de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkt te sterk geconcentreerd zijn. Dat is enerzijds te wijten aan het belangrijke marktaandeel van de standaardleveranciers en wordt ander-

zijds versterkt door het recente samengaan van SPE, Luminus, City Power en ALG Négoce. Toekomstige fusies, zoals de in 2007 aangekondigde fusie tussen Nuon en Essent, zullen die tendens nog versterken.

2.5. LEVERANCIERSWISSELS

2.5.1. Elektriciteit

Tabel 19: Leverancierswissels elektriciteit (%)

	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Aantal toegangspunten dat een contract heeft ondertekend ten opzichte van het totale aantal toegangspunten	18,83 %	53,27 %	71,31 %	77,60 %
Opdeling huishoudelijke toegangspunten:				
- Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	81,27 %	44,46 %	25,48 %	17,89 %
- Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	18,73 %	54,69 %	73,11 %	80,09 %
- Aantal dat door de netbeheerder wordt beleverd	0,00 %	0,86 %	1,41 %	2,02 %
Opdeling niet-huishoudelijke toegangspunten				
- Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	80,68 %	54,03 %	38,58 %	36,14 %
- Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	19,32 %	45,98 %	61,36 %	63,80 %
- Aantal dat door de netbeheerder wordt beleverd ⁽¹⁾	0,00 %	0,00 %	0,05 %	0,06 %
Aantal toegangspunten dat voor een 'groen' contract opteerde, waarbij het % elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen minstens 80 % bedraagt.		1,08 %	0,89 %	1,50 %

⁽¹⁾ Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gastoevoer af te sluiten. Ingeval die effectieve fysieke ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden die afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.

Tabel 20: Maandelijks indicator marktdynamiek elektriciteit

Relatief aantal toegangspunten dat de overstap naar een andere leverancier maakte – maandelijks beweging uitgedrukt in %													
	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	TOTAAL
2005	0,58	0,50	0,35	0,31	0,39	0,46	0,43	0,34	0,35	0,24	0,37	0,26	4,58
2006	0,54	0,37	0,30	0,51	0,30	0,25	0,45	0,70	0,56	0,36	0,40	0,28	5,02

Bovenstaande indicator geeft de dynamiek van de markt weer in termen van maandelijks leverancierswissels als gevolg van bewuste keuzes van de afnemers. Het berekende percentage moet worden geïnterpreteerd als het relatieve aantal toegangspunten dat op de eerste kalenderdag van de maand naar een andere leverancier is overgestapt. Voor de berekening wordt telkens de situatie op de eerste kalenderdag van de maand vergeleken met de eerste kalenderdag van de vorige maand.

Volgende bewegingen worden niet in de berekening meegeteld:

- de afnemers die een contract met de eigen standaardleverancier ondertekenen. Zij veranderen immers niet van leverancier.
- de afnemers die bij de netbeheerder ('sociale leverancier') terechtkomen, nadat hun leveringscontract door een commerciële leverancier werd opgezegd. Die afnemers kiezen immers niet bewust voor de netbeheerder en worden daarom niet in de indicator opgenomen.

In januari en in de zomermaanden ligt het aantal leverancierswissels hoger dan gemiddeld. 1 januari is een belangrijke switchdatum, omdat op die dag het grootste deel van de niet-huishoudelijke markt werd geliberaliseerd. Dezelfde redenering geldt voor 1 juli, de datum waarop de huishoudelijke markt werd geopend. Omdat meestal met jaarcontracten wordt gewerkt, is het logisch dat de indicator ook in de toekomst in die maanden steeds vrij hoog zal zijn. Maar ook de wervingsacties van de leveranciers gedurende bepaalde periodes in het verleden, beïnvloeden dit cijfer.

Indien we ervan uitgaan dat de meeste contracten een duurtijd van een jaar hebben, zal eenzelfde toegangspunt slechts een keer per jaar van leverancier veranderen. Om te weten hoeveel toegangspunten in een jaar van leverancier zijn veranderd, kunnen de maandelijks switchpercentages dan ook gewoon worden opgeteld. Daaruit blijkt dat de dynamiek van de leverancierswissels in 2006 net iets hoger lag dan in 2005.

2.5.2. Aardgas

Tabel 21: Leverancierswissels aardgas

	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Aantal toegangspunten dat een contract heeft ondertekend ten opzichte van het totale aantal toegangspunten	3,52 %	44,66 %	70,59 %	80,60 %
Opdeling huishoudelijke toegangspunten:				
- Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	98,09 %	53,24 %	26,53 %	14,74 %
- Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	1,91 %	45,65 %	71,70 %	82,69 %
- Aantal dat door de netbeheerder wordt beleverd	0,00 %	1,11 %	1,76 %	2,56 %
Opdeling niet-huishoudelijke toegangspunten				
- Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	85,25 %	62,36 %	38,01 %	35,47 %
- Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	14,75 %	37,64 %	61,91 %	64,46 %
- Aantal dat door de netbeheerder wordt beleverd ⁽¹⁾	0,00 %	0,00 %	0,08 %	0,07 %

⁽¹⁾ Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gastoevoer af te sluiten. Ingeval die effectieve fysische ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden die afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.

Tabel 22: Maandelijks indicator aardgas

Relatief aantal toegangspunten dat de overstap naar een andere leverancier maakte – maandelijks beweging uitgedrukt in %													
	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	TOTAAL
2005	0,74	0,63	0,35	0,39	0,39	0,45	0,52	0,30	0,31	0,17	0,29	0,13	4,67
2006	0,66	0,28	0,32	0,74	0,35	0,36	0,61	0,46	0,44	0,49	0,41	0,32	5,44

Zowel in 2005 als in 2006 lag de indicator voor aardgas gemiddeld gezien net iets hoger dan die voor elektriciteit. Ook voor aardgas zijn 1 januari en 1 juli belangrijke switchdata. Maar daarnaast was 1 april

blijkbaar ook een populair moment voor een leverancierswissel, mogelijk als gevolg van commerciële acties.

3. NETBEHEERDERS

3.1. EVOLUTIE WETGEVING IN 2006

In het decreet van 19 mei 2006 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en energie (Belgisch Staatsblad 20 juni 2006) werden een aantal artikelen opgenomen die wijzigingen aan het Elektriciteits- en Aardgasdecreet aanbrengen. Zo werd gepreciseerd welke activiteiten netbeheerders nog mogen ondernemen op het gebied van de productie en levering van elektriciteit en aardgas. Er werd onder andere bepaald dat een netbeheerder voortaan geen activiteiten met betrekking tot de productie van elektriciteit meer mag uitvoeren. Wel mag hij nog elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen produceren, evenals kwalitatieve warmtekrachtkoppelinginstallaties uitbaten waarvan hij op 1 oktober 2006 eigenaar was, op voorwaarde dat hij de opgewekte elektriciteit enkel gebruikt om het eigen verbruik van de netbeheerder en/of zijn netverliezen te dekken. Wat de levering van elektriciteit en aardgas betreft, wordt nu uitdrukkelijk bepaald dat de netbeheerder enkel leveringsactiviteiten mag ondernemen in het kader van de uitvoering van openbaredienstverplichtingen. Verder wordt bepaald dat aan de netbeheerders de openbaredienstverplichting kan worden opgelegd om elektriciteit en aardgas te leveren aan afnemers die niet meer over een geldig leveringscontract beschikken.

Het Vlaams Parlement keurde op 13 december 2006 het voorstel van decreet goed waarmee het Aardgasdecreet van 6 juli 2001 werd gewijzigd en de dekingsgraad van het aardgasdistributienetwerk werd uitgebreid (Belgisch Staatsblad 9 maart 2007). In dat decreet wordt bepaald dat de netbeheerder maximaal 250 euro mag aanrekenen voor de aansluiting van een "aansluitbaar gebouw" op het aardgasnet, op voorwaarde dat het om een normale huishoudelijke aansluiting gaat en er niet meer dan 20 meter leiding moet worden aangelegd. Een "aansluitbaar gebouw" is ofwel een gebouw dat in een woongebied of woonuitbreidingsgebied ligt en waarbij er een aardgasleiding langs de kant van de weg en ter hoogte van het gebouw is voorzien, ofwel een gebouw dat buiten een woongebied ligt, maar waar er wel een aardgasleiding ter hoogte van het gebouw (al dan niet aan de andere kant van de weg) is voorzien. De aardgasnetbeheerder mag beslissen om in woongebieden toch een gebouw op het aard-

gasnet aan te sluiten wanneer er geen aardgasleiding aan de kant van de weg van de woning ligt. In dat geval zullen de kosten van de onderboring niet aan de afnemer worden doorgerekend. Ten slotte werd aan de aardgasnetbeheerders de openbaredienstverplichting opgelegd om in hun leveringsgebied te zorgen voor een aansluitbaarheidsgraad in woongebieden en woonuitbreidingsgebieden van minstens 95 % in 2015 en 99 % in 2020 (met uitzondering van woongebieden met landelijk karakter). De aardgasnetbeheerders moeten daarover jaarlijks aan de VREG rapporteren aan de hand van een investeringsplan, dat door de VREG moet worden goedgekeurd.

Op het vlak van de sociale openbaredienstverplichtingen die aan de netbeheerders zijn opgelegd, werden een aantal wijzigingen aangebracht via het besluit van de Vlaamse Regering van 22 december 2006 (Belgisch Staatsblad 31 januari 2007). Voorheen werden alle huishoudelijke afnemers van wie het leveringscontract door de leverancier was opgezegd, via een budgetmeter verder van elektriciteit voorzien door de netbeheerder. Nu moet de netbeheerder die afnemer op vol vermogen beleveren en pas een budgetmeter plaatsen bij een afnemer die zijn facturen aan de netbeheerder niet betaalt. Verder wordt een budgetmeter nu ook bij niet-beschermde afnemers gratis geplaatst. De minimale levering van elektriciteit via een budgetmeter of stroombegrenzer werd opgetrokken van 6 naar 10 ampère. Bij al geplaatste budgetmeters wordt dat bij de eerstvolgende oplading van de budgetmeterkaart aangepast. Bij de geplaatste stroombegrenzers moet de netbeheerder dat bij zijn eerstvolgende bezoek aan de betrokken afnemer aanpassen. Dat moet vóór 31 december 2007 gebeuren. Ten slotte mag de netbeheerder in de periode van 1 december tot 31 maart niet langer afsluiten. Die periode kan bij aanhoudende vorst eventueel nog door de minister worden verlengd.

3.2. EVOLUTIE STRUCTUUR EN WERKING NETBEHEERDERS

3.2.1. Werkmaatschappijen

In de loop van 2005 en 2006 richtten zowel de gemengde als de zuivere netbeheerders zogenaamde werkmaatschappijen op waaraan de wettelijke en reglementaire taken werden uitbesteed: Eandis in de gemengde sector en Infrac in de zuivere sector. Die werkmaatschappij neemt meestal de vorm aan van een privaatrechtelijke rechtspersoon waarin iedere netbeheerder participeert. Bij Inter-energa ligt het anders. Die netbeheerder besteedt al zijn wettelijke en reglementaire taken uit aan een publiekrechtelijke rechtspersoon (Interelectra) die zelf een belang in Inter-energa heeft.

3.2.2. Aandeelhouderschap

Sinds 5 september 2006 mogen producenten, leveranciers, tussenpersonen en met die ondernemingen verbonden of geassocieerde ondernemingen alleen of gezamenlijk hoogstens 30 % van het kapitaal van een distributienetbeheerder voor elektriciteit bezitten. De inwerkingtreding van die bepaling had enkel gevolgen voor de gemengde netbeheerders, waarin Electrabel NV begin 2006 nog een belang had dat hoger was dan 30 %.

3.2.3. Deelnemingen

Vanaf 15 september 2006 mogen distributienetbeheerders voor elektriciteit ook geen rechtstreeks of onrechtstreeks belang meer hebben in producenten, leveranciers en met die ondernemingen verbonden of geassocieerde ondernemingen. De inwerkingtreding van die bepaling had gevolgen voor de participaties die bepaalde netbeheerders begin 2006 nog in een aantal groenestroomproducenten hadden.

3.3. RELATIEF BELANG VAN DE NETBEHEERDERS IN TERMEN VAN VERVOERDE HOEVEELHEDEN ENERGIE

3.3.1. Elektriciteit

Tabel 23: Aandeel per netbeheerder uitgedrukt in gedistribueerde elektrische energie aan afnemers op het distributienet

DISTRIBUTIENETBEHEERDER ELEKTRICITEIT	2004 (MWh)	%	2005 (MWh)	%	2006 (MWh)	%
GASELWEST	6.238.395	15,88 %	6.322.840	15,87 %	6.401.920	15,97 %
IMEWO	5.287.511	13,46 %	5.408.292	13,57 %	5.544.107	13,83 %
IVERLEK	5.139.737	13,08 %	5.236.188	13,14 %	5.354.776	13,36 %
IVEKA	4.332.631	11,03 %	4.504.194	11,30 %	4.554.862	11,36 %
INTERELECTRA	4.190.561	10,67 %	4.433.880	11,13 %	4.463.291	11,13 %
ELIA ⁽¹⁾	4.799.868	12,22 %	4.694.923	11,78 %	4.422.838	11,03 %
INTERGEM	2.786.291	7,09 %	2.815.857	7,07 %	2.851.688	7,11 %
IMEA	2.763.756	7,03 %	2.469.296	6,20 %	2.482.565	6,19 %
WVEM	1.084.168	2,76 %	1.248.152	3,13 %	1.260.081	3,14 %
PBE	622.844	1,59 %	658.404	1,65 %	704.208	1,76 %
SIBELGAS	650.783	1,66 %	673.657	1,69 %	678.279	1,69 %
IVEG	680.163	1,73 %	690.111	1,73 %	677.256	1,69 %
Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen	318.790	0,81 %	461.781	1,16 %	461.908	1,15 %
BIAC/DNB BA ⁽²⁾	185.389	0,47 %	179.128	0,45 %	180.144	0,45 %
AGEM	38.707	0,10 %	38.691	0,10 %	40.709	0,10 %
INTERMOSANE	16.343	0,04 %	17.142	0,04 %	16.534	0,04 %
Gem. Elektriciteitsbedrijf Izegem (ETIZ) ⁽³⁾	154.421	0,39 %	NVT ⁽³⁾	NVT ⁽³⁾	NVT ⁽³⁾	NVT ⁽³⁾
TOTAAL	39.290.357	100,00 %	39.852.536	100,00 %	40.095.166	100,00 %

(1) Beperkt tot het distributienet dat in Vlaanderen door Elia wordt beheerd.

(2) Dit cijfer omvat zowel de energie die door BIAC NV, als die welke door het Distributienet-Brussels Airport NV, afgekort DNB BA, wordt gedistribueerd.

(3) Doordat de stad Izegem tot de Opdrachthoudende Vereniging WVEM toetrad, herriep de VREG op 20 december 2004 de aanwijzing van ETIZ als distributienetbeheerder voor Izegem en wees zij WVEM als nieuwe distributienetbeheerder voor Izegem aan, telkens met ingang van 1 januari 2005.

3.3.2. Aardgas

Tabel 24: Aandeel per netbeheerder uitgedrukt in gedistribueerd aardgas aan afnemers op het distributienet

DISTRIBUTIENETBEHEERDER AARDGAS	2004 (MWh)	%	2005 (MWh)	%	2006 (MWh)	%
IGAO	11.205.682	19,30 %	10.885.161	19,17 %	11.040.982	19,02 %
GASELWEST	10.356.915	17,83 %	9.967.611	17,56 %	10.071.696	17,35 %
IMEWO	9.027.845	16,09 %	9.127.658	16,08 %	9.343.393	16,09 %
IVERLEK	9.585.707	15,96 %	9.006.949	15,86 %	9.268.049	15,96 %
PLIGAS/Inter-energa ⁽¹⁾	5.310.031	9,14 %	5.204.475	9,17 %	5.374.872	9,26 %
IVEKA	4.499.691	7,75 %	4.476.923	7,88 %	4.619.979	7,96 %
INTERGEM	3.426.031	5,90 %	3.581.833	6,31 %	3.707.939	6,39 %
IVEG	2.370.606	4,08 %	2.189.978	3,86 %	2.200.826	3,79 %
WVEM	1.115.784	1,92 %	1.163.807	2,05 %	1.254.165	2,16 %
SIBELGAS	1.152.594	1,98 %	1.151.566	2,03 %	1.153.307	1,99 %
Intergas Netbeheer	23.741	0,04 %	22.900	0,04 %	16.243	0,03 %
TOTAAL	58.074.627	100,00 %	56.778.860	100,00 %	58.051.451	100,00 %

(1) Door de statutaire naamswijziging van Pligas in Inter-energa, wees de VREG op 13 december 2005 Inter-energa als aardgasnetbeheerder aan en werd de aanwijzing van Pligas herroepen.

4. ELEKTRICITEITS- EN AARDGASPRIJZEN

INLEIDING

De VREG heeft tot taak de transparantie van de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkt te bevorderen. Informatie over de marktprijzen van elektriciteit en aardgas is daarvoor bijzonder belangrijk. In dit hoofdstuk gaan we in op de prijzen die huishoudelijke en kleine professionele afnemers in Vlaanderen betalen. We bekijken de evolutie van de prijzen tot december 2006. De analyse is gebaseerd op de gegevens die de elektriciteits- en aardgasleveranciers in het kader van de leveranciersvergelijking op de VREG-website aan de VREG overmaakten.

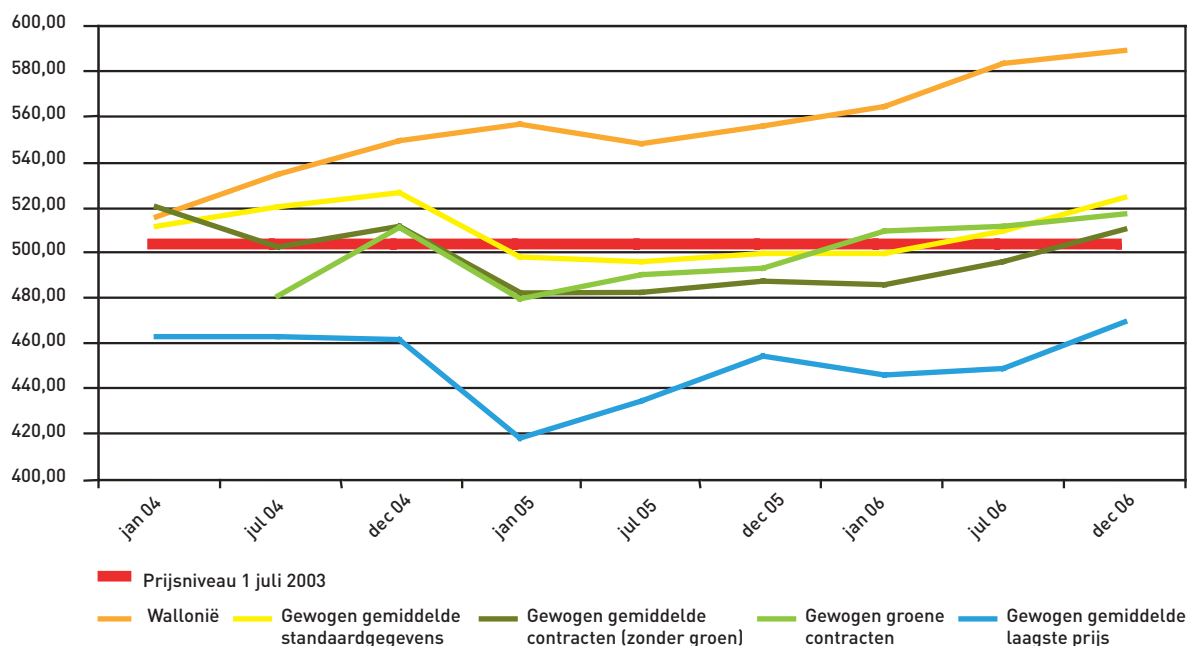
De VREG maakt de rapporten steeds op dezelfde manier op (zie Bijlage 1). Om de elektriciteits- en aardgasmarkt met elkaar te kunnen vergelijken, gebruikt de VREG gelijkaardige figuren en tabellen voor beide markten. De vergelijkingen worden aan de hand van een aantal typecategorieën van eindafnemers gemaakt (zie Bijlage 2). Om de figuren niet te overladen, geven we de prijzen niet op continue basis weer, maar slechts voor enkele scharniermomenten sinds de vrijmaking.

4.1. EVOLUTIE VAN DE ELEKTRICITEITSPRIJZEN

4.1.1. Overzicht van de markt sinds het begin van de vrijmaking

Het uitgangspunt voor onze vergelijkingen is het prijspeil voor een gezin met een gemiddeld elektriciteitsverbruik. De onderstaande grafiek vat de marktprijzen voor elektriciteit samen. Daaruit blijkt duidelijk dat de prijzen – maar ook de prijsstructuur – van de verschillende leveranciers sinds de vrijmaking in Vlaanderen een hele evolutie hebben doorgemaakt.

Figuur 3: Vergelijking van de elektriciteitsprijzen vanaf het begin van de vrijmaking voor een gezin met een doorsnee verbruik (2.200 kWh overdag, 1.300 kWh 's nachts)

BRON: VREG (CF. BIJLAGE 3 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

In Figuur 3 blijkt dat sinds januari 2004 de energieprijzen in Wallonië waar de markt voor huishoudelijke afnemers in 2006 nog niet vrijgemaakt was, hoger ligt dan in Vlaanderen. De VREG gaat niet specifiek in op het prijspeil in Brussel omdat dat, op het effect van de regionale heffingen na, identiek is aan het tarief in Wallonië. Eind december 2006 bedroeg het verschil tussen de gemiddelde prijs van de standaardleveranciers in Vlaanderen en het tarief in Wallonië € 65,28.

De VREG onderscheidt drie prijsniveaus in Vlaanderen:

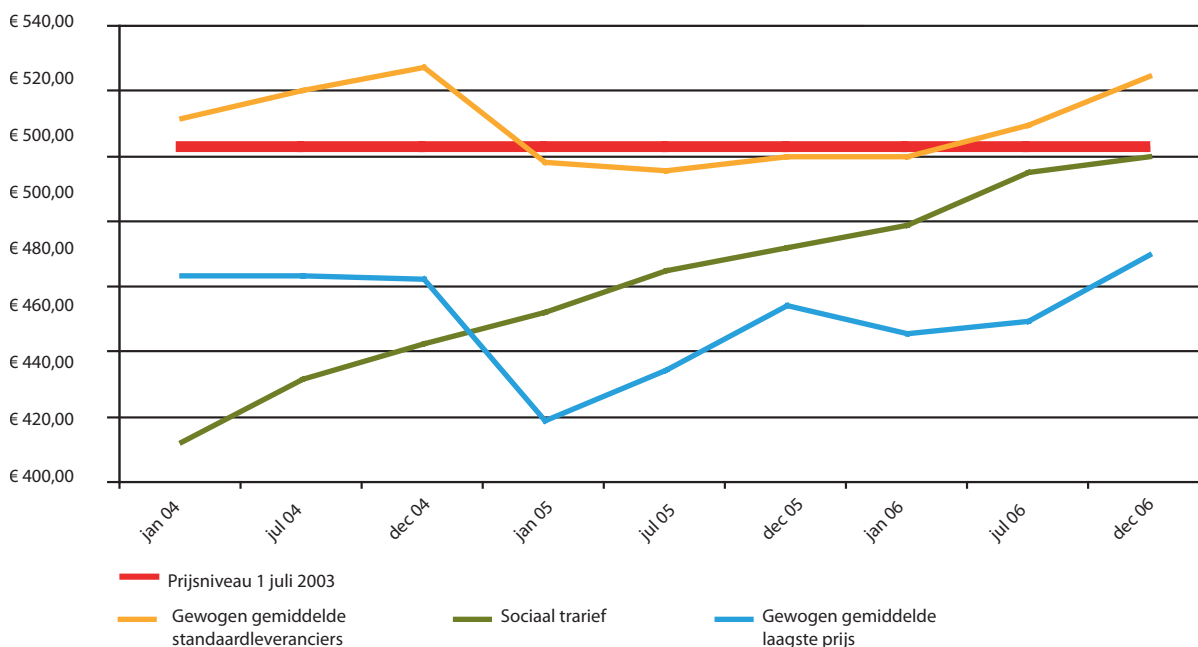
1. De passieve gezinnen, die nog geen contract met een energieleverancier ondertekenden en dus aan hun standaardleverancier blijven toegewezen, betalen nog steeds het meest.
2. Een volgend prijsniveau wordt gevormd door een gezin met een doorsneegebruik dat een contract met een leverancier heeft afgesloten. Dat gezin betaalt gemiddeld een prijs die in december 2006 een vijftiental euro onder het niveau van het passieve gezin lag.
3. Het gunstigste prijsniveau wordt gevormd door het gemiddelde van de laagste prijs in elk netgebied. Dat prijsniveau vertegenwoordigt de prijsbewuste

consument die voor de laagste prijs in het netgebied opteert. Het verschil met het passieve gezin loopt dan op tot bijna € 55. In vergelijking met de niet-geliberaliseerde markten in België bedraagt het maximale voordeel bijna € 120.

Drie en een half jaar na de vrijmaking kan een consument nog steeds een lagere prijs dan bij het begin van de vrijmaking bekomen door voor de laagste prijs op de markt te kiezen. De vergelijking met Wallonië toont echter dat ook een doorsneegezin in Vlaanderen van de positieve effecten van concurrentie geniet.

Figuur 4 maakt duidelijk dat er initiatieven nodig zijn om het sociaal tarief te verbeteren. Het sociaal tarief is niet meer aan de huidige markt aangepast. Enerzijds kwamen de dalingen van de distributienettarieven in januari 2005 en januari 2006 niet ten goede aan het sociaal tarief. Anderzijds wordt de stijging van diezelfde distributienettarieven van januari 2007 niet doorgerekend. Sinds begin 2005 is een gezin met een doorsneegebruik op de vrijgemaakte markt beter af met een weloverwogen leverancierskeuze dan met het sociaal tarief.

Figuur 4: Vergelijking van de prijzen voor een gezin met een doorsneegebruik met sociaal tarief

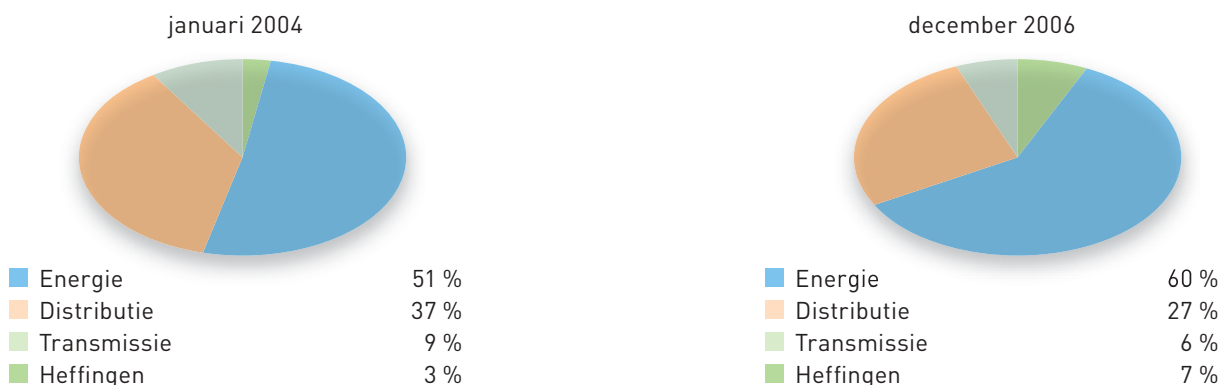
BRON: VREG (CF.BIJLAGE 3 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

4.1.2. Onderdelen van de elektriciteitsprijs

De totale jaarlijkse kostprijs die door de leveranciers wordt aangerekend, bestaat uit verschillende onderdelen. Die onderdelen zijn niet altijd afhankelijk van de

leverancier. Samengevat kunnen we stellen dat de elektriciteitsprijs de som is van de transmissiekosten, de distributiekosten, de heffingen en de energiekosten.

Figuur 5: Belang van de verschillende onderdelen voor de totale jaarlijkse kostprijs voor een gezin met een doorsneegebruik

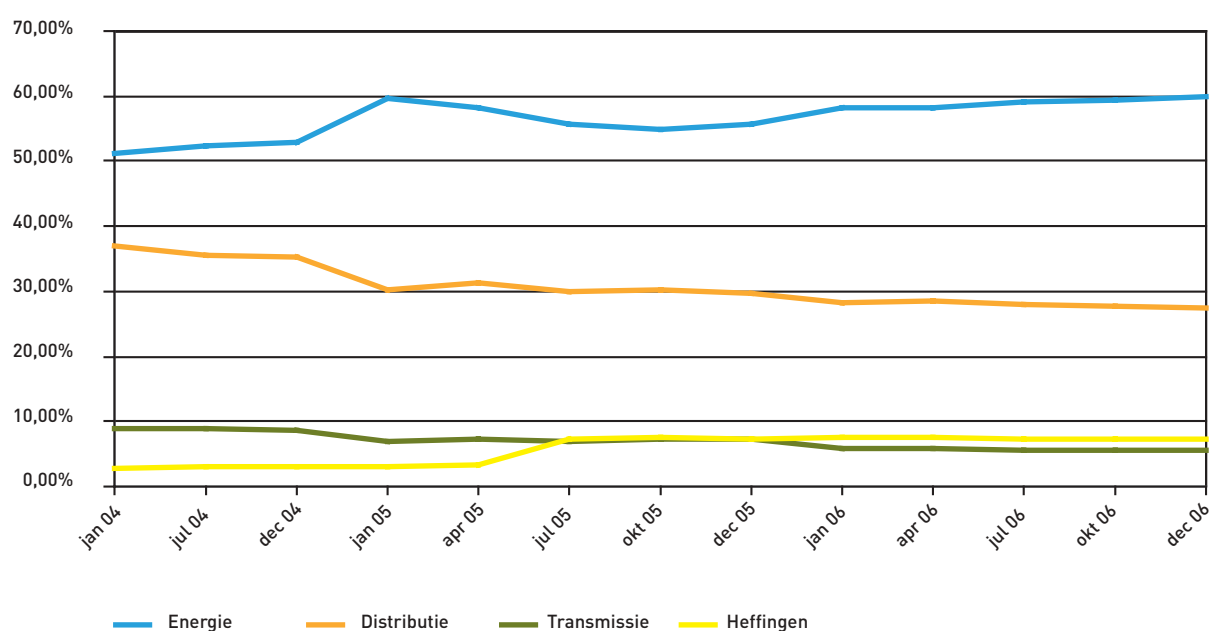

BRON: VREG (CF. Bijlage 4 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

In Figuur 5 is te zien hoe die vier onderdelen voor een gezin met een doorsneegebruik in januari 2004 en december 2006 werden verdeeld. De btw is in elk onderdeel van de prijs inbegrepen en wordt niet apart vermeld. Eind 2006 maakt de energieprijs ongeveer 60 % van de totale kostprijs uit. Het is voornamelijk op dit niveau dat een energieleverancier zich kan profileren, omdat de energieprijs het enige onderdeel is dat de leverancier kan bepalen. De drie

andere onderdelen worden door de overheid bepaald of goedgekeurd en zijn in principe voor iedereen binnen hetzelfde netgebied gelijk. Het deel dat door de overheid wordt gereguleerd, is gelijk aan de overige 40 % van de totale kostprijs. Die verhoudingen zijn niet stabiel. In het begin van de vrijmaking waren ze ongeveer gelijk. Het deel dat door de overheid werd vastgelegd, was toen goed voor 49 % en de energieprijs voor 51 %.

Figuur 6: Evolutie van de gewogen gemiddelde elektriciteitsprijs per onderdeel⁽¹⁾

BRON: VREG (CF. Bijlage 4 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

[1] Ten opzichte van het vorige prijzenrapport werd de gratis elektriciteit die ieder gezin in Vlaanderen ontvangt proportioneel verdeeld over de energieprijs, het distributienettarief en het transmissienettarief.

Figuur 6 geeft duidelijk weer hoe het belang van de verschillende onderdelen sinds januari 2004 ten opzichte van de totale elektriciteitsprijs is geëvolueerd. Als we enkel de nettarieven bekijken, dan daalde dat belang van 52 % naar 39 %. Het belang van de heffingen steeg dan weer gevoelig van 3 % naar 7 %, wat grotendeels het gevolg was van de invoering van de heffing ter compensatie van de gemeenten.

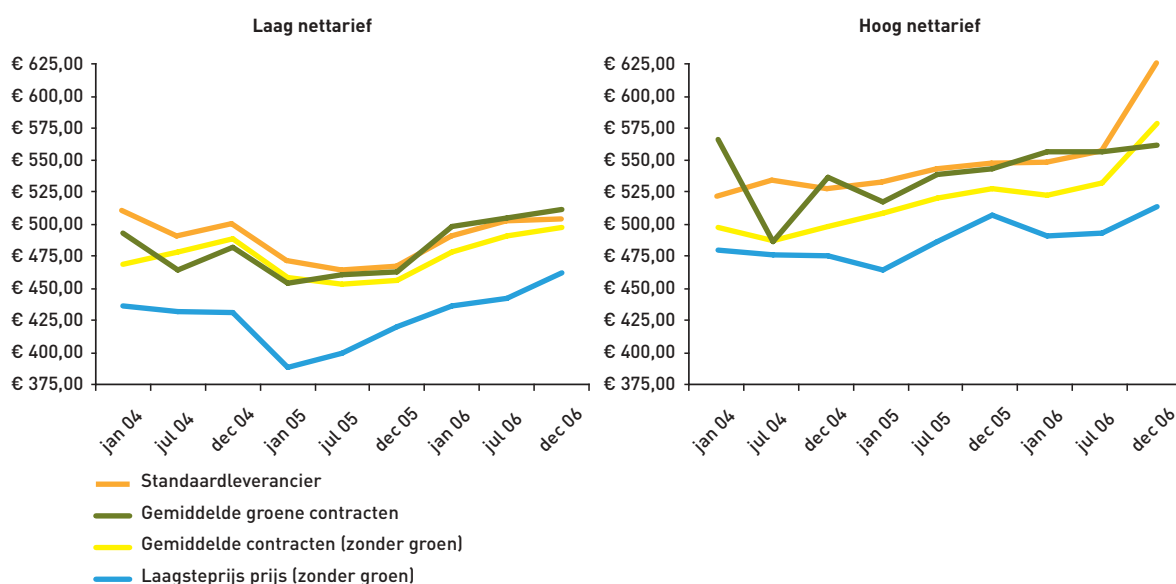
4.1.3. Prijzen van de leveranciers in een goedkoop versus een duur distributienetgebied

Doordat in Vlaanderen zestien distributienetbeheerders voor elektriciteit actief zijn, bestaan er ook zestien verschillende tarieven voor het gebruik van het distributienet. Het hangt dus van de woonplaats van

de afnemer af hoeveel distributiekosten hij betaalt. De vorige figuren geven daarom altijd de gewogen gemiddelde prijs van de leveranciers weer. Zo wordt enerzijds met de grootte van het netgebied en anderzijds met het marktaandeel van de leveranciers rekening gehouden.

Om de impact van de nettarieven op de totale jaarlijkse kostprijs voor elektriciteit te illustreren, geeft Figuur 7 de situatie weer in twee specifieke netgebieden, één met een hoog en één met een laag distributienettarief. De gemiddelde prijs van de 'grijze' contracten en de gemiddelde prijs van de groene contracten wordt vergeleken met de prijs van de standaardleverancier in dat netgebied. Daarnaast wordt de laagste prijs, met uitsluiting van de groene contracten, gezet.

Figuur 7: Vergelijking van gemiddelde contractprijs en groene contracten, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers, met de standaardleverancier in een distributienetgebied met een laag en een hoog nettarief

BRON: VREG (CF. BIJLAGE 5 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

Ook in de twee bovenstaande figuren zien we de verschillende prijsniveaus. Tot midden 2006 volgden de prijzen in beide netgebieden dezelfde evolutie. Opvallend is het grote prijsverschil tussen het goedkope en het dure netgebied. Eind 2006 betaalde een passieve afnemer in het dure netgebied voor hetzelfde verbruik bijna 120 euro of 23,85 % meer dan

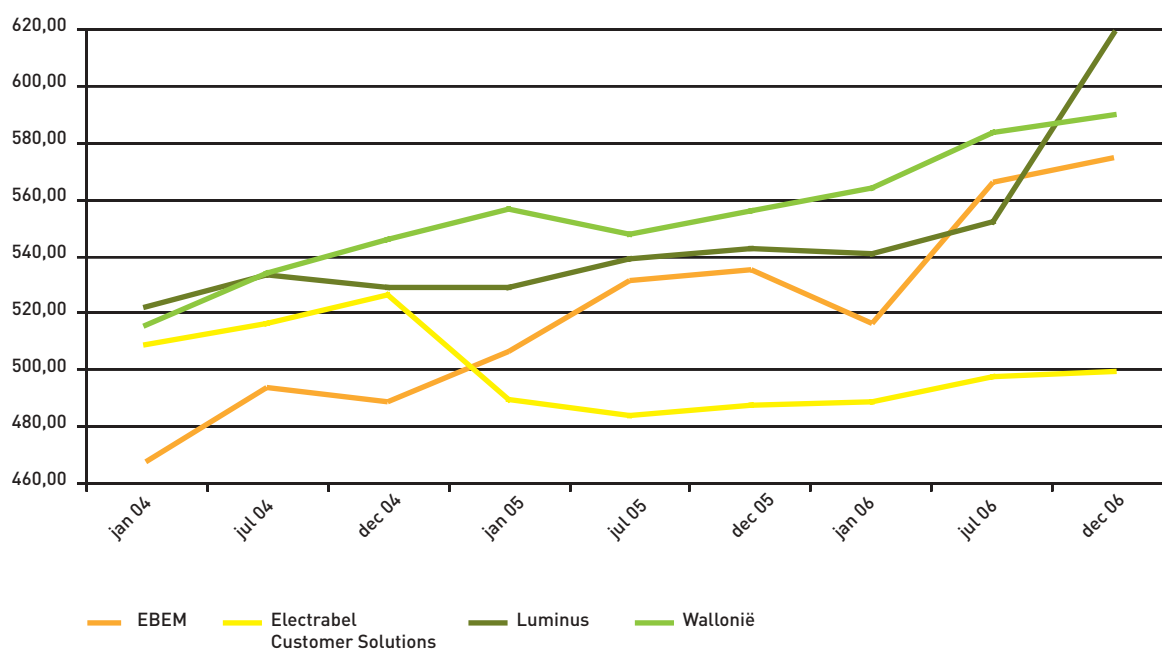
in het goedkope netgebied. Het verschil tussen de netgebieden, wat de prijs van de standaardleverancier en de gewogen gemiddelde contractprijs betreft, is eind 2006 ook opgelopen. In het dure netgebied blijkt het verschil tussen de contractprijs en de prijs van de standaardleverancier hoger te liggen ($\pm$ € 45) dan in het goedkope netgebied ($\pm$ € 5).

4.1.4. Vergelijking van de prijzen van de standaardleveranciers in Vlaanderen met Wallonië

In Figuur 8 bekijken we de prijzen die de standaardleveranciers hanteren voor de hun toegewezen afnemers. De VREG neemt die figuur voor de laatste keer in het rapport op. Doordat de Waalse markt nu vrijgemaakt is, is een vergelijking van de prijzen van de standaardleveranciers met het gereguleerde tarief dat tot 31 december 2006 in Wallonië gold immers minder relevant. Bovendien is het belang van

de passieve afnemers in Vlaanderen tot minder dan 20 % teruggevallen. Bij de vergelijking houden we rekening met de korting voor gratis elektriciteit en de meterhuur. In Wallonië wordt de gratis elektriciteit op een andere manier verrekend dan in Vlaanderen. Iedere afnemer ontvangt er een korting op de vaste vergoeding, die onafhankelijk is van de gezinsgrootte.

Figuur 8: Vergelijking van de elektriciteitsprijzen van de standaardleveranciers voor de toegewezen afnemers met Wallonië, voor een gezin met een doorsneeconsumptie: 2.200 kWh overdag, 1.300 kWh 's nachts, gemiddeld gewogen ten aanzien van de grootte van het netgebied

BRON: VREG (CF. BIJLAGE 6 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

Tot midden 2006 kon het prijsverschil tussen de twee grote standaardleveranciers grotendeels worden verklaard door de hoogte van de nettarieven in de distributienetgebieden waarin zij klanten kregen toegewezen. Vanaf september 2006 is er echter een prijswijziging bij Luminus gebeurd. Het verschil in nettarieven tussen het gewogen gemiddelde van het gebied waar Electrabel Customer Solutions en het gebied waar Luminus levert, bedraagt eind 2006 € 46,03 ten opzichte van een verschil van € 119,41 tussen de gewogen gemiddelde prijzen van beide.

Sinds september 2006 heeft voor het eerst niet meer elk gezin met een gemiddeld elektriciteitsverbruik in Vlaanderen een lagere elektriciteitsfactuur dan in Wallonië. Een aantal gezinnen dat nog geen actieve leverancierskeuze maakte, genoot eind 2006 dus niet langer het voordeel van de liberalisering.

4.2. EVOLUTIE VAN DE AARDGASPRIJZEN

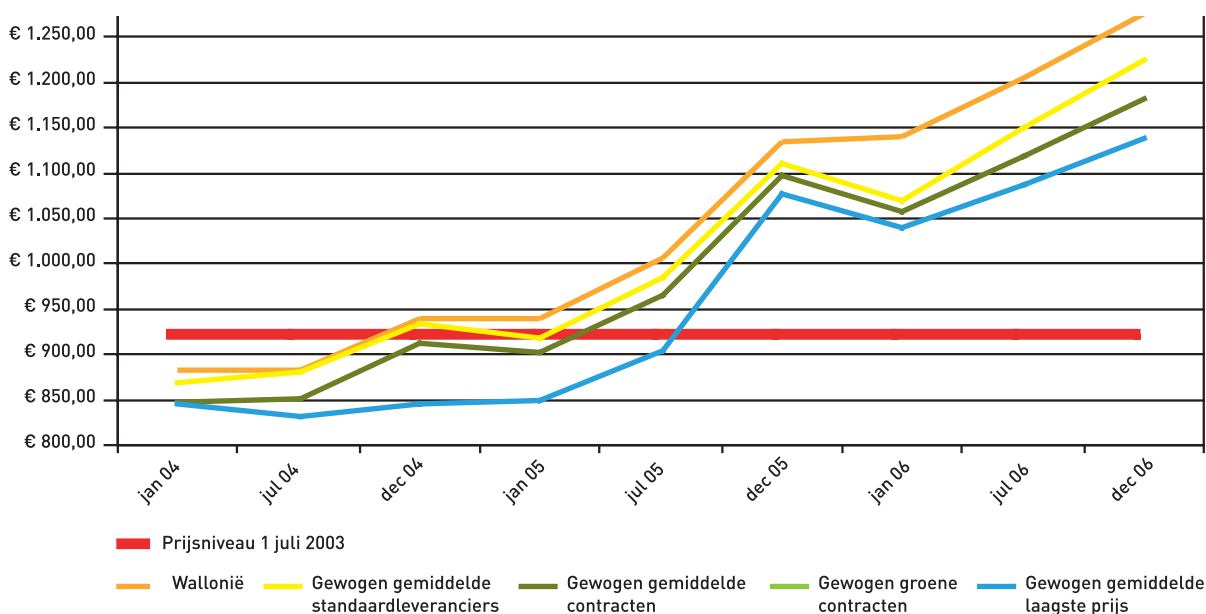
4.2.1. Overzicht van de markt sinds het begin van de vrijmaking

Als uitgangspunt voor onze vergelijkingen voor aardgas gebruikt de VREG een gezin met een gemiddeld aardgasverbruik. De volgende figuur geeft een overzicht van de totale jaarlijkse kostprijs van de aardgasfactuur van dat gezin.

Tot en met december 2004 toont Figuur 9 geen noemenswaardige verschillen tussen de tarieven in

Wallonië en de gewogen gemiddelde prijs die de Vlaamse standaardleveranciers aan toegewezen afnemers aanrekenden. Zowel in januari 2005 als in januari 2006 daalden de Vlaamse prijzen echter onder impuls van de dalende nettarieven, terwijl die daling in Wallonië niet werd doorgerekend. Na die schokken verloopt de evolutie opnieuw gelijkaardig.

Figuur 9: Vergelijking van de aardgasprijzen vanaf het begin van de vrijmaking voor een gezin met een doorsnee-verbruik (23.260 kWh)

BRON: VREG (CF. BIJLAGE 7 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

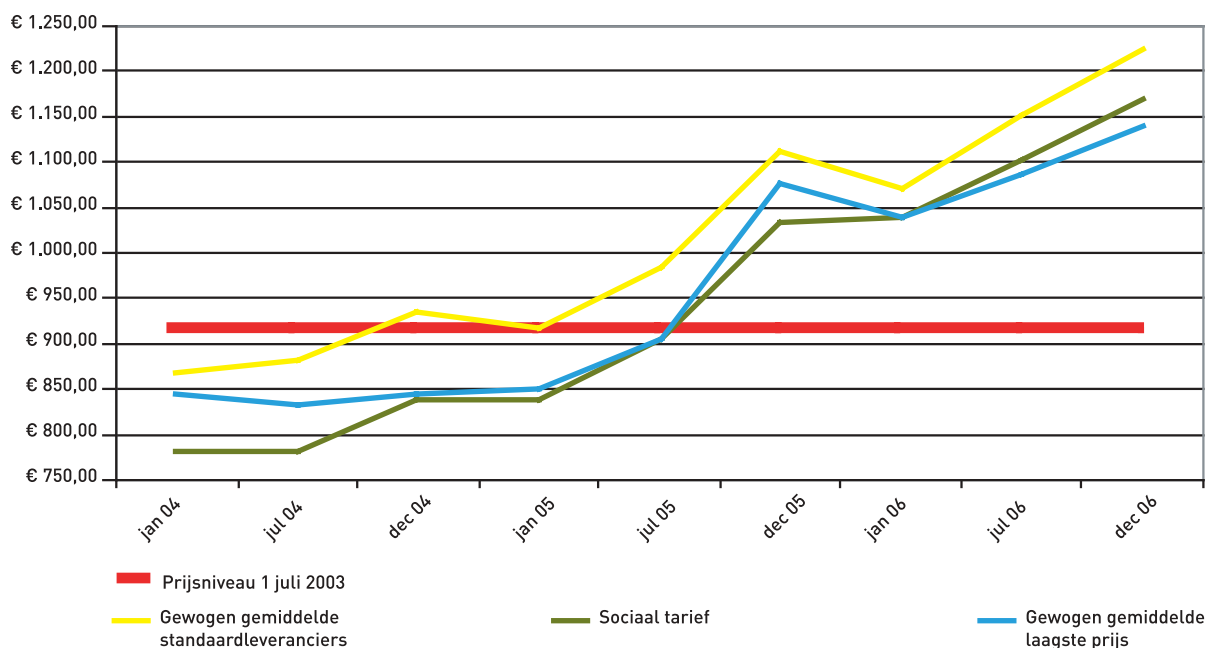
De sterke stijging van de aardgasprijzen in de laatste jaren valt het meeste op. In de loop van 2006 stegen de aardgasprijzen met 14,45 % (gewogen gemiddelde standaardleveranciers). Sinds de vrijmaking is de factuur voor een doorsneegezin dat op aardgas verwarmt bij de standaardleverancier met een derde gestegen. Opvallend is dat de drie prijsniveaus, die zich net als bij elektriciteit op de Vlaamse aardgasmarkt hebben gevormd, vrijwel perfect dezelfde evolutie volgen.

In Wallonië werden de dalingen van de distributienettarieven niet aan de eindklant doorgerekend. De aardgasprijs in Wallonië is ten opzichte van 1 juli 2003 met € 392,12 (of 44,39 %) toegenomen. Het verschil met de laagste prijs op de Vlaamse markt loopt dan ook steeds verder op. In juli 2006 betaalt een gezin in Wallonië voor hetzelfde verbruik € 136,36 meer.

Net zoals bij elektriciteit zorgt de concurrentie tussen de leveranciers er dus voor dat de daling van de distributiekosten aan de Vlaamse afnemers wordt doorgerekend. Ook wie niet kiest, betaalt gemiddeld toch nog ongeveer 50 euro minder dan in Wallonië. Maar Vlaamse gezinnen die een actieve keuze maken, kunnen nog extra besparen ten opzichte van de passieve afnemers.

Figuur 10 maakt een vergelijking van de situatie voor het sociaal tarief. De situatie is niet zo uitgesproken als bij elektriciteit, maar duidelijk is dat het sociaal tarief ook hier niet steeds het voordeligste tarief op de markt is. Eind 2006 lag de factuur van het sociaal tarief bijna 30 euro hoger dan de laagste prijs op de markt. Ook voor aardgas zijn dus duidelijk initiatieven nodig om het sociaal tarief te verbeteren.

Figuur 10: Vergelijking van de prijzen voor een gezin met een doorsneeeverbruik met het sociaal tarief

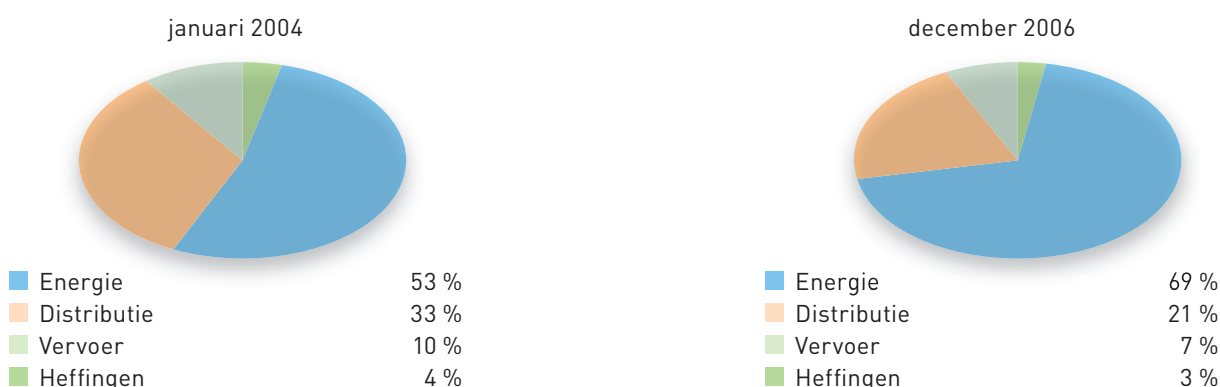
BRON: VREG (CF. BIJLAGE 7 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

4.2.2. Onderdelen van de aardgasprijs

De totale jaarlijkse kostprijs die door de leveranciers wordt aangerekend, bestaat uit verschillende onderdelen. Samengevat kan worden gesteld dat de aardgasprijzen de som zijn van de vervoerkosten, de distributiekosten, de heffingen en de energiekosten.

Enkel de energieprijs wordt volledig door de leverancier bepaald. Aangezien de vervoerkosten moeilijk op voorhand te berekenen zijn, worden die op offertes meestal niet apart vermeld.

Figuur 11: Belang van de verschillende onderdelen voor de totale jaarlijkse kostprijs voor een gezin met een doorsneeeverbruik

BRON: VREG (CF. Bijlage 8 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

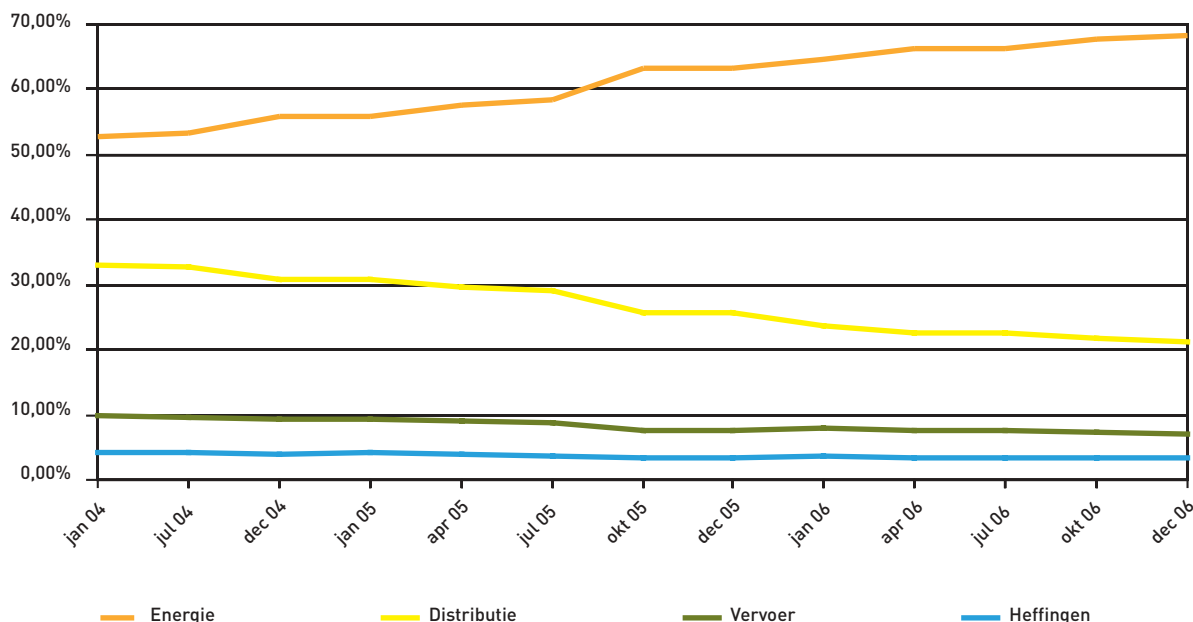
In Figuur 11 is te zien hoe de vervoerkosten, distributiekosten, heffingen en energiekosten voor een gezin met een doorsneeeverbruik in januari 2004 en december 2006 werden verdeeld. Voor een leverancier is het zeer moeilijk om de vervoerkosten op voorhand correct te berekenen. Die kosten worden immers niet

per eindafnemer, maar voor de hele portfolio van de leverancier uitgedrukt. Daarom verkiezen alle leveranciers om in hun offerte de vervoerkosten in de energiekosten op te nemen. De weergegeven vervoerkosten werden ons door de CREG bezorgd. Opvallend is dat bijna 70 % van de totale kostprijs van

aardgas in de energiekosten ligt. Het deel dat door de overheid wordt gereguleerd, is gelijk aan 31 %. Net als bij elektriciteit zijn die verhoudingen niet altijd zo geweest. In het begin van de vrijmaking was de energieprijis maar goed voor 53 % van het totaal.

In Figuur 12 zien we duidelijk het dalende belang van de nettarieven. Het relatieve belang van de heffingen is eveneens gedaald.

Figuur 12: Evolutie van de verschillende onderdelen van de gewogen gemiddelde aardgasprijs

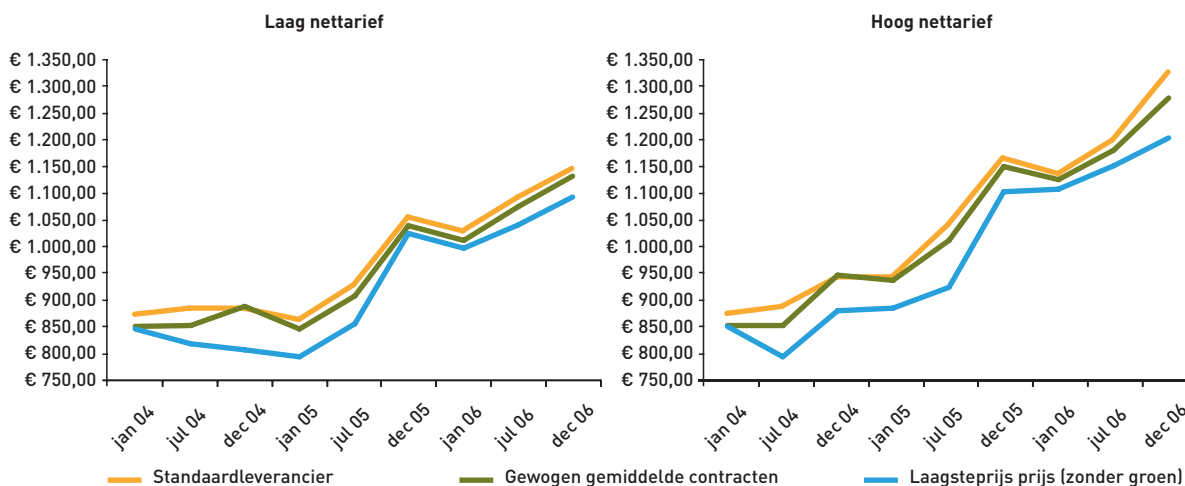
BRON: VREG (CF. BIJLAGE 8 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

4.2.3. Prijzen van de leveranciers in een goedkoop versus een duur distributienetgebied

In de volgende figuur zien we ook een duidelijk verschil wat de jaarlijkse kostprijs betreft. In het dure netgebied betaalde de gemiddelde aardgasverbruiker

ker bij de standaardleverancier ruim 180 euro per jaar meer dan hetzelfde gezin dat in het goedkope netgebied woont.

Figuur 13: Vergelijking van gemiddelde contractprijs gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers, met de standaardleverancier in een distributienetgebied met een laag en een hoog nettatarief

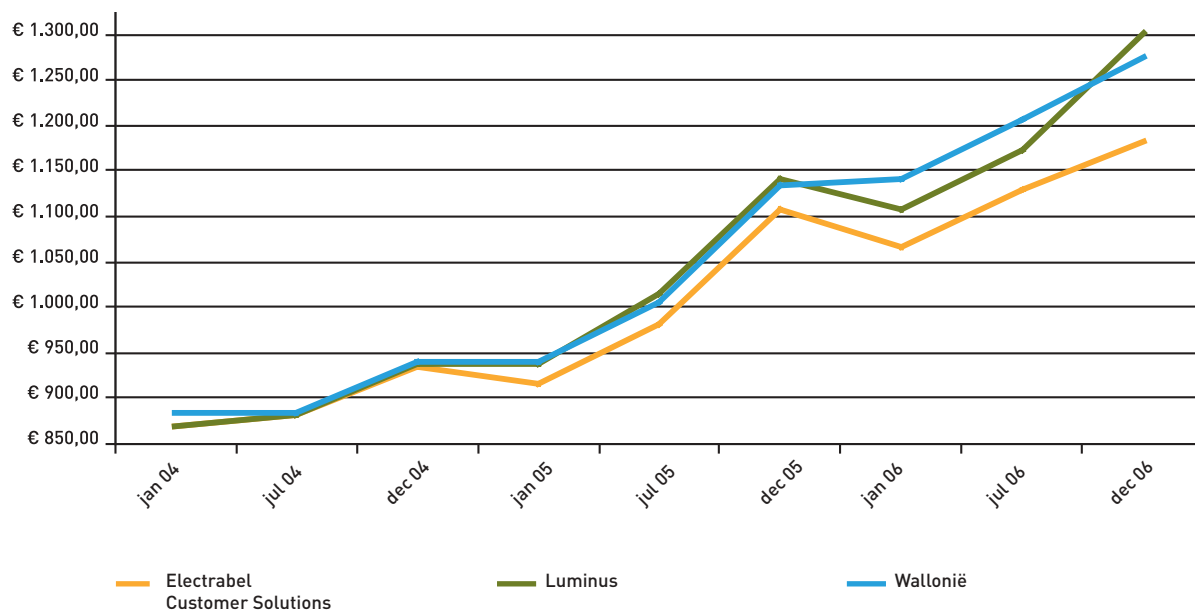
BRON: VREG (CF. BIJLAGE 9 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

4.2.4. Vergelijking van de prijzen van de standaardleveranciers in Vlaanderen met Wallonië

Naar analogie met de analyse van de elektriciteitsprijzen vergelijken we de prijzen die de standaard-

leveranciers hanteren voor de hun toegewezen afnemers met de tarieven in Wallonië.

Figuur 14: Vergelijking van de aardgasprijzen van de standaardleveranciers met Wallonië voor een gezin met een doorsneegebruik (23.260 kWh), gemiddeld gewogen ten aanzien van de grootte van het netgebied

BRON: VREG (CF. BIJLAGE 10 IN ELEKTRONISCHE VERSIE OP WWW.VREG.BE)

We zien in Figuur 14 dat de prijzen van de standaardleveranciers in het begin nauwelijks van de prijzen in Wallonië afweken. Pas nadat de standaardleveranciers hun standaardprijzen aan de marktvoorwaarden aanpasten en hun prijzen per netgebied differentieerden, duiken er verschillen met Wallonië op. Net zoals bij elektriciteit kan ook

bij aardgas het prijsverschil tussen beide standaardleveranciers niet meer alleen worden verklaard door de hoogte van de nettarieven in de distributienetgebieden waarin zij klanten kregen toegewezen. Een aantal gezinnen dat nog geen actieve leverancierskeuze maakte, genoot daardoor eind 2006 geen voordeel van de liberalisering meer.

4.3. CONCLUSIES

• **Prijspeil als graadmeter van succes vrijmaking:** Vlaanderen ontsnapte in 2006 niet aan de druk van de stijgende energieprijzen op de internationale markten. Toch kunnen we nog steeds bevestigen dat de vrijmaking in 2006 voor alle Vlaamse huishoudelijke aardgas- en elektriciteitsafnemers een positief effect had. Zo zien we dat de stijgende energieprijzen (of stijgingen in andere kostprijselementen) trager en minder werden doorgerekend, omdat de energieleveranciers bereid waren om op hun marge in te leveren en zo een prijsvoordeel ten opzichte van de concurrenten op te bouwen.

Voor elektriciteit is die conclusie het gemakkelijkst te trekken. Zo blijkt dat een gezin met een doorsneeconsumptie dat actief voor de laagste prijs koos, in 2006 gemiddeld nog steeds minder per jaar betaalde dan op het ogenblik van de vrijmaking. Ten opzichte van de niet-geliberaliseerde referentiemarkt kwam dat voordeel op 20 % neer.

Door het prijsbeleid van de energieleveranciers is het voordeel dat een gezin kan doen door een contract af te sluiten, niet gelijk - in percentage uitgedrukt - voor de verschillende gebruikerscategorieën. Daardoor betaalde een gezin met een groot elektriciteitsverbruik in 2006 meer dan vóór de vrijmaking, zelfs als het voor de laagste beschikbare prijs in het netgebied opteerde. In dat laatste geval deed het gezin toch nog steeds gemiddeld 218 euro voordeel ten opzichte van de situatie in de niet-geliberaliseerde referentiemarkt.

Voor aardgas is het minder evident om te besluiten dat de vrijmaking toch een gunstig effect sorteerde. Daar kan enkel naar het prijsdrukkende effect van de concurrentie worden verwezen, omdat de opwaartse tendens van de internationale markten wel degelijk in de prijzen aan Vlaamse afnemers werd doorgerekend. In vergelijking met de situatie vóór de vrijmaking steeg de factuur bij

de standaardleverancier voor een doorsneegezin dat op aardgas verwarmt in 2006 met een derde. In december 2006 betaalde een gezin in Vlaanderen wel € 136,36 minder ten opzichte van de niet-geliberaliseerde referentiemarkt, als het voor de laagste beschikbare prijs in zijn netgebied koos.

• **Het sociaal tarief wordt minder en minder sociaal:** Zowel bij de elektriciteits- als bij de aardgasprijzen zien we dat het sociaal tarief niet meer automatisch een voordeel biedt ten opzichte van het laagste tarief op de markt. Voor elektriciteit is een gezin met een doorsneeconsumptie sinds begin 2005 op de vrijgemaakte markt beter af met een weloverwogen leverancierskeuze dan met het sociaal tarief. Voor aardgas is de situatie minder uitgesproken, maar ook daar is het sociaal tarief niet steeds voordeliger. De federale regering gaf aan dat er tegen juli 2007 een nieuw sociaal tarief zal komen. Dat zou bovenstaande problemen oplossen omdat het nieuwe sociaal tarief op de laagste prijs in het laagste distributienetgebied zal worden gebaseerd. Het zou ook automatisch worden toegekend aan alle personen die er recht op hebben.

• **De evolutie van de onderdelen van de prijzen:** Zowel bij elektriciteit als bij aardgas lag in 2006 het belang van het gereguleerde gedeelte van de totale jaarlijkse kostprijs lager dan in 2004. De regulering van de tarieven die de netbeheerders van de transmissie-, distributie- en vervoernetten hanteren, verklaart grotendeels het voordeel dat de vrijmaking voor de Vlaamse elektriciteits- en aardgasverbruikers meebrengt ten opzichte van de niet-gereguleerde referentiemarkt. Vooral bij aardgas wordt de energieprijzen met 70 % de bepalende factor van de totale kostprijs. Bij elektriciteit is de energieprijzen goed voor 55 % van de jaarlijkse factuur. Een verhoogde concurrentie op de productiemarkt zou dan ook een almaar drukkender effect op die factuur kunnen hebben.

5. HERNIEUWBARE ENERGIEBRONNEN EN WARMTEKRACHTKOPPELING

5.1. EVOLUTIE WETGEVING IN 2006

De wetgeving met betrekking tot de groene stroom werd in 2006 enkel beperkt gewijzigd. In het decreet van 30 juni 2006 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2006 (Belgisch Staatsblad 13 december 2006) werd voorzien in de fusie van het fonds hernieuwbare energiebronnen en het energiefonds. Door die fusie worden de boetes voor het overtreden van het groenestroomquotum nu ook in het Energiefonds gestort. In hetzelfde decreet kreeg de Vlaamse Regering bovendien de toestemming om een overeenkomst met de leveranciers en netbeheerders af te sluiten met betrekking tot de boetebedragen in het kader van de quotumverplichting groene stroom voor wat de jaren 2002 en 2003 betreft.

Wat de warmtekrachtkoppeling betreft, werd de wetgeving op verschillende plaatsen gewijzigd.

Via het decreet van 19 mei 2006 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en energie (Belgisch Staatsblad 20 juni 2006) werd enerzijds een decreetale basis voorzien voor het gebruik van warmtekrachtcertificaten als garanties van oorsprong; anderzijds werd aan de netbeheerders de verplichting opgelegd om warmtekrachtcertificaten die hun worden aangeboden aan te kopen tegen de prijs van 27 euro. Op die manier wordt een minimumprijs gegarandeerd voor elk warmtekrachtcertificaat dat minder dan 2 jaar oud is.

De bestaande uitvoeringsbesluiten met betrekking tot warmtekrachtkoppeling werden samengevoegd, gewijzigd en uitgebreid. Dat leidde tot het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2006 ter bevordering van de elektriciteitsopwekking in kwalitatieve warmtekrachtinstallaties (Belgisch Staatsblad 1 december 2006).

Ten slotte werd op 6 oktober 2006 het ministeriële besluit inzake de vastlegging van referentierendementen voor toepassing van de voorwaarden voor kwalitatieve warmtekrachtinstallaties (Belgisch Staatsblad 1 december 2006) afgekondigd. Daarin werden de referentiewaarden die op Europees niveau werden vastgesteld in uitvoering van de Europese WKK-richtlijn (richtlijn 2004/8/EG inzake de

bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van de vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt en tot wijziging van Richtlijn 92/42/EEG) in Vlaamse wetgeving omgezet.

5.2. GROENESTROOMCERTIFICATEN

5.2.1. Aantal installaties die groenestroomcertificaten ontvangen

Tabel 25 geeft, per technologie, een overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat op 31 december 2006 voor Vlaamse groenestroomcertificaten in aanmerking kwam. De cijfers tussen haakjes geven het verschil aan met het aantal productie-installaties en hun vermogen op 31 december 2005. Behalve voor GFT-gasinstallaties werden in 2006 voor elk type installatie nieuwe aanvragen voor toekenning van groenestroomcertificaten ontvangen en goedgekeurd.

Het meest opvallend is de grote stijging van het aantal PV-installaties in 2006. Dat heeft vooral te maken met een gewijzigd ondersteuningsbeleid voor die installaties.

Voor alle PV-installaties heeft Elia de verplichting om, indien de eigenaar daarom verzoekt, de groenestroomcertificaten op te kopen voor een minimumprijs van 150 euro. Voor PV-installaties die na 1 januari 2006 in dienst zijn genomen, zijn de distributienetbeheerders van het net waaraan de installatie is gekoppeld, verplicht om de groenestroomcertificaten op te kopen voor een minimumprijs van 450 euro, en dat tot 20 jaar na de indienstneming van die PV-installatie. Die verhoogde minimumprijs voor de groenestroomcertificaten vervangt de investeringssteun van de Vlaamse Overheid. Voor 2006 en 2007 wordt als overgangsmaatregel nog een beperkte flankerende investeringssteun van 10 % voorzien. Vermoedelijk hebben vele investeerders gewacht tot 2006 om hun installatie in dienst te nemen.

Tabel 25: Overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat in aanmerking komt voor Vlaamse groenestroomcertificaten, per technologie

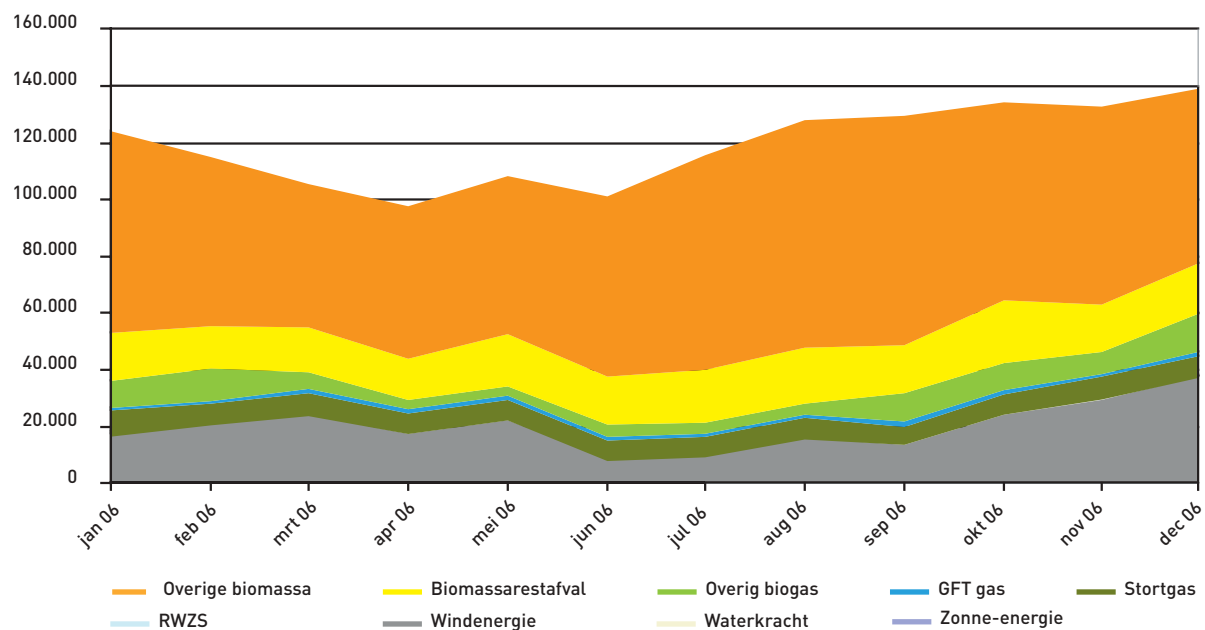
	Aantal installaties in Vlaanderen waarvoor GSC worden toegekend	Geïnstalleerd vermogen in Vlaanderen waarvoor GSC worden toegekend [kWe]
Fotovoltaïsche zonne-energie-installaties	1153 (+441)	3.673 (+2.018)
Windparken	34 (+3)	131.342 (+13.000)
Watermolens	11 (+4)	863 (+220)
Slibgasinstallaties	13 (+4)	3.680 (+1.291)
Stortgasinstallaties	14 (+1)	19.449 (+1.927)
GFT-gasinstallaties	3 (+0)	3.430 (+0)
Overige biogasinstallaties	19 (+4)	29.192 (+3.931)
Restafvalinstallaties	9 (+1)	67.828 (+35.088)
Overige biomassa-installaties	12 (+3)	277.505 (+ 16.850)
TOTAAL	1.268	536.962

5.2.2. Uitgereikte groenestroomcertificaten

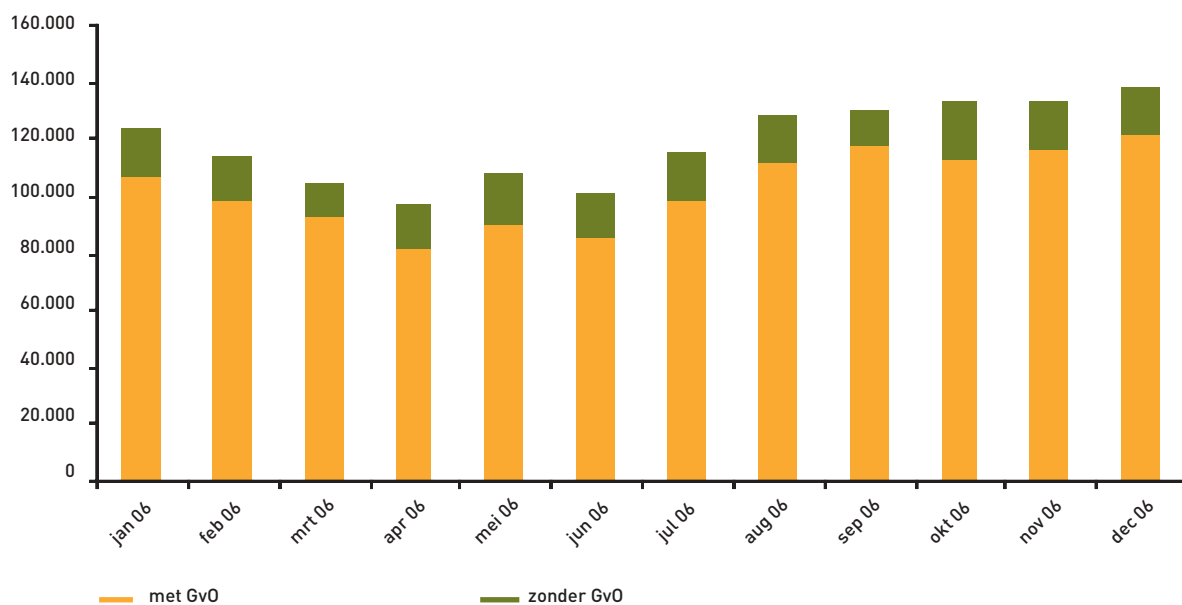
Figuur 15 toont het aantal uitgereikte groenestroomcertificaten in 2006 per technologie en per productiemaand. Figuur 16 toont het aantal uitgereikte groenestroomcertificaten, onderverdeeld naargelang ze bij uitreiking al dan niet nog als garantie van oorsprong bruikbaar waren.

Het aantal groenestroomcertificaten dat in de lente- en zomermaanden voor groenestroomproductie werd uitgereikt, ligt lager dan voor de rest van het jaar. Dat is enerzijds te verklaren door de jaarlijks terugkomende dip in windenergieproductie omwille van de lagere windsnelheden in de lente en zomer. Anderzijds was er tussen april en augustus 2006 een grote biogasinstallatie tijdelijk uit dienst.

Figuur 15: Toekenning van groenestroomcertificaten per productiemaand in 2006

Figuur 16: Aantal toegekende groenestroomcertificaten in 2006, die na uitreiking wel en niet bruikbaar waren als garantie van oorsprong

In totaal reikte de VREG in 2006 1.429.261 groenestroomcertificaten uit voor de productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen. Dat is een aanzienlijke stijging met 966.466 groenestroomcertificaten ten opzichte van 2005.

Dat cijfer mag niet worden verward met het aantal groenestroomcertificaten dat de VREG in 2006 uit-

reikte: dat aantal bedraagt 950.381. In de standaard-situatie worden groenestroomcertificaten uitgereikt nadat de VREG in de maand volgend op de maand van productie alle benodigde meetrappen heeft ontvangen. In 2006 werden de groenestroomcertificaten aan enkele installaties van aanzienlijk vermogen echter met enige vertraging uitgereikt. Die installaties ondergingen namelijk een grondige

herkeuring of een grondige wijziging die door de VREG moest worden geëvalueerd, voordat de uitreiking van certificaten kon worden voortgezet. Op die manier werd een groot deel van de groenestroomcertificaten voor elektriciteitsproductie in 2006 pas in de eerste maanden van 2007 uitgereikt. De certificaten waren wel allemaal tijdig beschikbaar om op 31 maart 2007 aan de certificatenverplichting te voldoen. Het aantal van 950.381 uitgereikte groenestroomcertificaten in 2006 is van belang voor de al dan niet toepassing van een automatische quotumverhoging, zoals verder wordt toegelicht.

5.2.3. Handel in groenestroomcertificaten

verkoop tegen marktprijs

Het aantal certificaten dat tegen marktprijs werd verhandeld, steeg in 2006 evenredig met het aantal certificaten dat werd uitgereikt. De gemiddelde marktprijs bleef relatief stabiel rond de 110 euro.

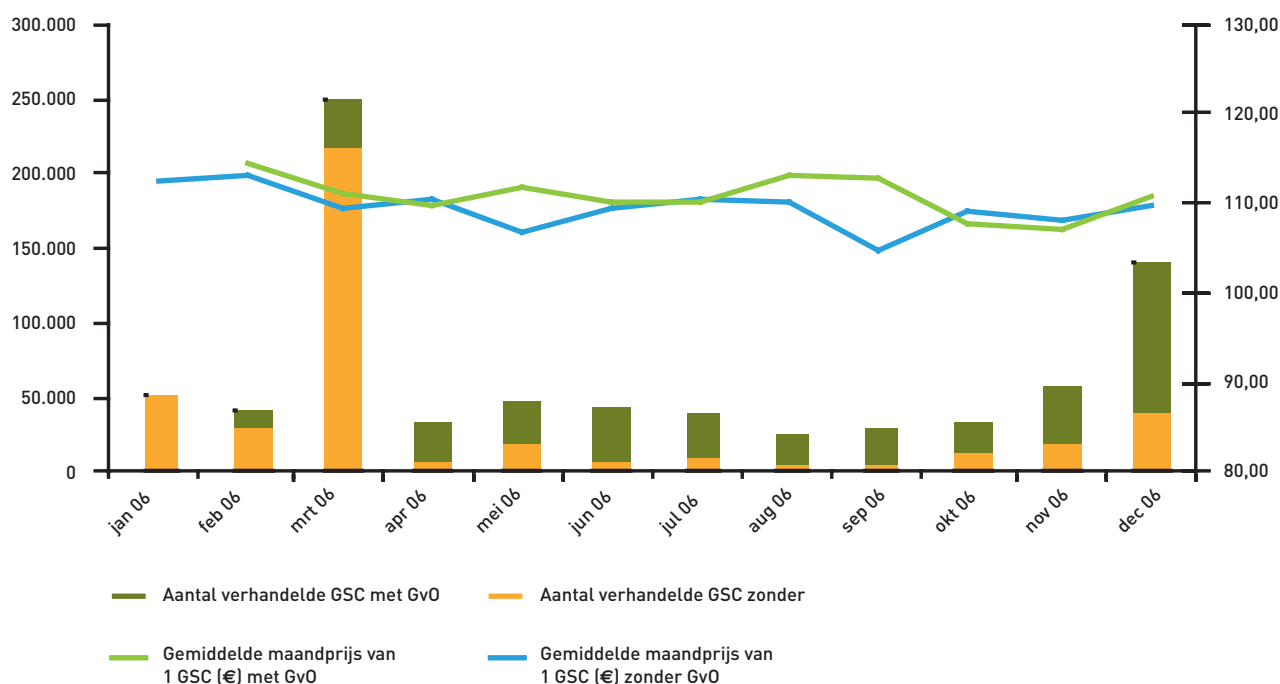
Er is geen systematisch verschil merkbaar tussen de marktprijs van groenestroomcertificaten die wel of niet als garantie van oorsprong kunnen worden gebruikt. De meerwaarde die een groenestroomcertificaat heeft als het als een garantie van oorsprong kan worden gebruikt (namelijk de marktwaarde van een groen gewaarmerkt product, en het

recht op vrijstelling van een deel van de federale bijdrage voor de afnemers van groene stroom), is te klein ten opzichte van de prijsverschillen bij individuele transacties van groenestroomcertificaten, zodat die meerwaarde niet duidelijk blijkt in de gemiddelde marktprijs.

Wel valt op dat de traditionele piek in het aantal verhandelde certificaten, net voor de uiterste datum voor de inlevering van certificaten op 31 maart van elk jaar, voornamelijk groenestroomcertificaten zonder garantie van oorsprong betreft. Leveranciers kunnen de garantie van oorsprong immers alleen vóór de inlevering voor de quotumverplichting gebruiken. Nadat de quotumverplichting is ingeleverd, wordt het hele certificaat, inclusief een nog eventuele garantie van oorsprong die er aan vasthangt, onbruikbaar gemaakt. Leveranciers verbruikten de garantie van oorsprong dus zo veel mogelijk en konden nadien eventueel het resterende groenestroomcertificaat zonder garantie van oorsprong aan andere partijen doorverkopen. Dat soort transacties deed zich in maart veel voor.

Verder zijn er onder de in maart 2006 verkochte groenestroomcertificaten ook nog veel certificaten bij die in 2005 of nog vroeger werden uitgereikt: die bevatten nog niet de functionaliteit van garantie van oorsprong.

Figuur 17: Overzicht van het aantal verhandelde groenestroomcertificaten en de gemiddelde marktprijs in Vlaanderen van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2006

verkoop tegen minimumprijs

In 2006 werden aan de netbeheerders 1.193 groenestroomcertificaten tegen minimumprijs verkocht. Al die certificaten werden voor de elektriciteitsproductie uit fotovoltaïsche installaties uitgereikt. Er werden 1.073 groenestroomcertificaten verkocht aan de transmissienetbeheerder Elia tegen een prijs van 150 euro per certificaat, en 120 groenestroomcertificaten aan de distributienetbeheerders tegen een prijs van 450 euro. Enkel fotovoltaïsche installaties die na 1 januari 2006 in dienst zijn genomen, komen in aanmerking voor groenestroomcertificaten waarvoor die gegarandeerde minimumprijs van 450 euro is vastgelegd.

5.2.4. Inlevering van groenestroomcertificaten

De totale hoeveelheid elektriciteit die in 2006 via het distributie- en transmissienet werd geleverd, bedroeg 48.873.176 MWh, waarvan 47.778.421 MWh door houders van een leveringsvergunning. Met een quotum van 3 %, rekening houdend met de vrijstelling voor eindafnemers met een afname van meer dan 20.000 MWh, moest op 31 maart 2007 een totaal van 1.269.650 groenestroomcertificaten worden ingeleverd.

In werkelijkheid werden 1.268.311 groenestroomcertificaten voorgelegd, zodat 99,9 % van het totale quotum werd gehaald.

In totaal waren er op 31 maart 2007 1.587.945 groenestroomcertificaten op de markt beschikbaar, wat ruim voldoende was om het quotum te halen. Sommige leveranciers maakten echter de keuze om hun groenestroomcertificaten bij te houden en niet voor inlevering beschikbaar te stellen.

Zeventien leveranciers op een totaal van negentien voldeden aan de quotumverplichting.

Verdere resultaten van de certificateninlevering op 31 maart 2007 zullen in een volgend marktrapport worden gepubliceerd.

Automatische quotumverhoging

Als er in een leveringsjaar meer groenestroomcertificaten worden uitgereikt dan er volgens het quotum tegen 31 maart van het jaar volgend op het leverings-

jaar moeten worden ingeleverd, moet het quotum zodanig worden verhoogd dat het totale aantal in te leveren groenestroomcertificaten precies gelijk is aan het totale aantal certificaten dat in het betreffende leveringsjaar werd uitgereikt. Dit is in opvolging van artikel 23, §3, van het Elektriciteitsdecreet.

Hoewel er, zoals hierboven beschreven, 1.429.261 MWh groene stroom werd geproduceerd die voor de toekenning van groenestroomcertificaten in aanmerking kwam, werden er in 2006 slechts 950.381 groenestroomcertificaten uitgereikt. Dat laatste cijfer heeft tot gevolg dat het aantal certificaten dat voor 31 maart 2007 moest worden ingeleverd, namelijk 1.269.650, niet moest worden verhoogd.

In de eerste maanden van 2007 werden echter nog meer dan 400.000 groenestroomcertificaten uitgereikt voor in 2006 geproduceerde groene stroom. Verder kan worden vastgesteld dat het aantal maandelijks uitgereikte certificaten bijna continu toeneemt, doordat er steeds meer productie-installaties voor de toekenning van groenestroomcertificaten in aanmerking komen.

Het aantal groenestroomcertificaten dat in 2007 wordt uitgereikt, zal dus beduidend hoger zijn dan in 2006. Als de momenteel geldende wetgeving tegen de volgende inleveringsronde ongewijzigd blijft, is het zeer waarschijnlijk dat het quotum voor de inlevering van 31 maart 2008 zal worden verhoogd.

5.3. WARMTEKRACHTKOPPELING

5.3.1. Aantal installaties die warmtekrachtcertificaten ontvangen

Tabel 26 geeft een overzicht van het aantal WKK-installaties, per technologie, waarvan de warmtekrachtbesparing op 31 december 2006 voor Vlaamse warmtekrachtcertificaten in aanmerking kwam. Daarin zijn ook de installaties begrepen die na 1 januari 2007 werden goedgekeurd, maar die een keuringsverslag konden voorleggen dat in 2006 was geadateerd. De cijfers tussen haakjes geven het verschil aan met het aantal installaties en hun vermogen op 31 december 2005.

Tabel 26: Overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat in aanmerking komt voor Vlaamse warmtekrachtcertificaten, per technologie

TECHNOLOGIE	Aantal installaties die in aanmerking kwamen voor WKC op 31/12/2006	Geïnstalleerd elektrisch/mechanisch vermogen in Vlaanderen dat in aanmerking kwam voor WKC op 31/12/2006 [kW]
Stoom- en gasturbine met warmteterugwinning	2 (+1)	419.030 (+359.000)
Gasturbine	3 (+0)	184.000 (+0)
Tegendrukstoomturbine	3 (+0)	35.130 (+0)
Interne verbrandingsmotor	41 (+20)	52.270 (+24.000)
TOTAAL	49 (+21)	690.430 (+383.000)

Al die installaties voldoen aan de definitie van "kwalitatieve WKK". Wel kan er een onderscheid worden gemaakt in de aanvaardbaarheid van de warmtekrachtcertificaten voor de quotumverplichting. Naast het kwaliteitscriterium speelt daar immers ook de datum van de indienstneming of ingrijpende wijziging een rol. Enkel installaties die na 1 januari 2002 in dienst werden genomen of ingrijpend werden gewijzigd, krijgen aanvaardbare certificaten. Tabel 27 geeft een overzicht van het totale aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen, waarvan de warmtekrachtbesparing eind

2006 in aanmerking kwam voor warmtekrachtcertificaten die voor de quotumverplichting aanvaardbaar zijn.

De grootste nieuwkomer in 2006 is de STEG-centrale van Zandvliet Power met een geïnstalleerd vermogen van 359 MW. Voor die installatie werd de aanvraag tot toekenning van WKK-certificaten goedgekeurd, voor de gerealiseerde warmtekrachtbesparing vanaf 1 juni 2006. De overige nieuwe WKK-installaties zijn allemaal interne verbrandingsmotoren, voornamelijk in de glastuinbouw ingezet.

Tabel 27: Overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat in aanmerking komt voor Vlaamse warmtekrachtcertificaten die aanvaardbaar zijn voor de quotumverplichting

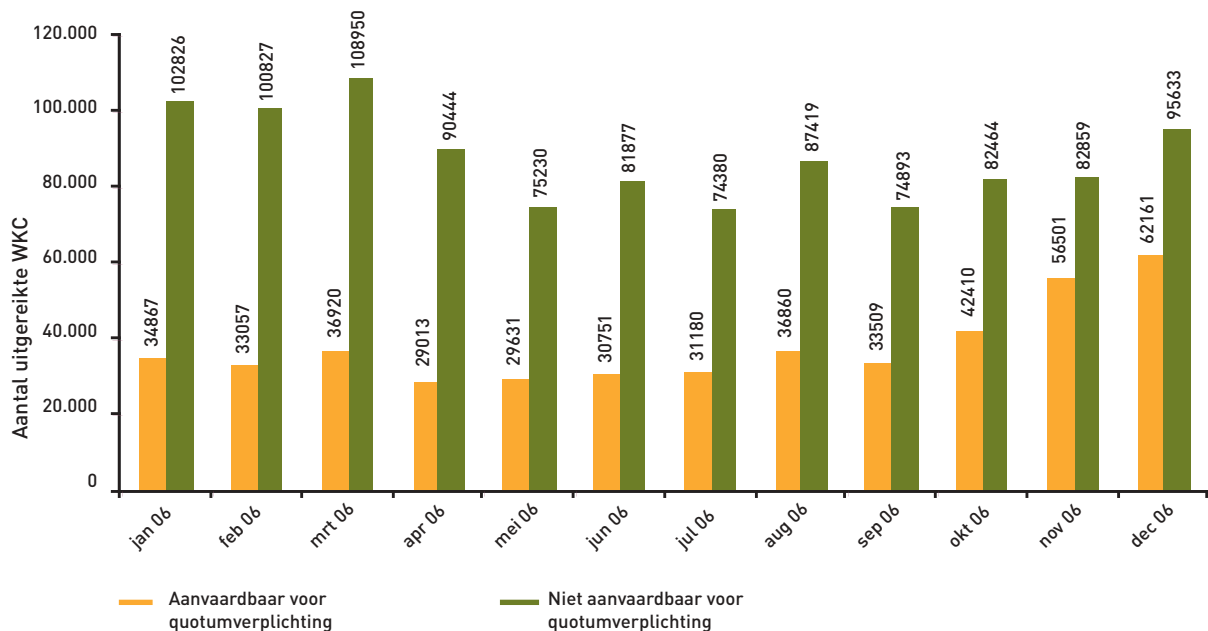
TECHNOLOGIE	Aantal installaties die in aanmerking komen voor WKC die aanvaardbaar zijn voor de certificatenverplichting op 31/12/2006	Geïnstalleerd elektrisch/mechanisch vermogen [kW] in Vlaanderen dat in aanmerking komt voor WKC die aanvaardbaar zijn voor de certificatenverplichting
Stoom- en gasturbine met warmteterugwinning	1 (+1)	359.000 (+359.000)
Gasturbine	1 (+0)	12.000 (+0)
Tegendrukstoomturbine	3 (+0)	35.130 (+0)
Interne verbrandingsmotor	41 (+20)	52.270 (+24.000)
TOTAAL	46 (+21)	458.400 (+383.000)

5.3.2. Uitgereikte warmtekrachtcertificaten

Het aantal warmtekrachtcertificaten dat werd uitgereikt en al dan niet voor de quotumverplichting werd aanvaard, wordt in Figuur 18 getoond. In totaal werden 456.860 aanvaardbare warmtekrachtcertificaten uitgereikt voor de gerealiseerde warmtekrachtbesparing in 2006. Dat aantal bedraagt aanzienlijk meer dan voor 2005 (226.041), maar bleef toch nog onder de gestelde doelstelling van 2,16 % van de totale elektriciteitslevering in 2006, zoals verder wordt toegelicht.

In die grafiek is nog geen onderscheid gemaakt tussen warmtekrachtcertificaten die al dan niet als garantie van oorsprong kunnen worden gebruikt. Het uitvoeringsbesluit dat het gebruik van warmtekrachtcertificaten als garantie van oorsprong vastlegt, werd pas op 1 december 2006 in het staatsblad gepubliceerd.

Figuur 18: Aantal uitgereikte warmtekrachtcertificaten in 2006

5.3.3. Handel in warmtekrachtcertificaten

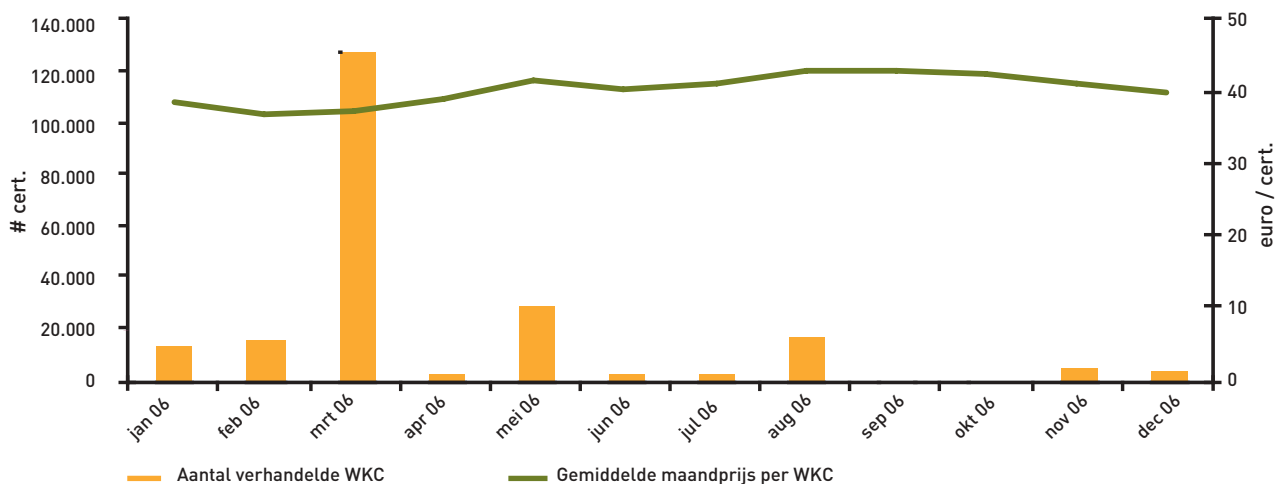
Figuur 19 toont het aantal verhandelde warmtekrachtcertificaten, en de gemiddelde prijs, in 2006. Dat aantal kende een uitgesproken piek in maart 2006. De uiterste datum waarop de certificaten voor het eerst moesten worden ingeleverd om aan de warmtekrachtcertificatenplicht te voldoen, was immers 31 maart 2006.

De gemiddelde marktprijs in 2006 bedroeg 38,57 euro. Die werd in hoge mate bepaald door het aantal certificaten dat in maart 2006 tegen een gemiddelde prijs van 37,2 euro werd verkocht. Aangezien de boete voor het niet voldoen aan de

certificatenverplichting op 31 maart 2006 40 euro per ontbrekend certificaat bedroeg, en vanaf dan op 45 euro voor de latere inleveringsrondes is vastgesteld, is de gemiddelde marktwaarde na 31 maart 2006 wel tot meer dan 40 euro gestegen.

Gezien de relatief hoge marktprijs werden er in 2006 geen warmtekrachtcertificaten aan distributienetbeheerders verkocht tegen de vastgelegde minimumprijs van 27 euro per certificaat. Die minimumprijs geldt voor installaties die op het distributienet zijn aangesloten.

Figuur 19: Overzicht van het aantal verhandelde warmtekrachtcertificaten en de gemiddelde marktprijs in Vlaanderen van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2006

5.3.4. Inlevering van warmtekrachtcertificaten voor de certificatenverplichting op 31 maart 2007

Het totale aantal warmtekrachtcertificaten dat op 31 maart 2007 moest worden ingeleverd, bedroeg 1.032.004. In totaal waren er op die datum 601.694 warmtekrachtcertificaten beschikbaar, waarvan er 566.191 effectief werden ingeleverd. Daarmee werd voor 54,9 % aan de warmtekrachtcertificatenverplichting voldaan.

Acht leveranciers voldeden aan de quotumverplichting.

Verdere resultaten van de certificateninlevering op 31 maart 2007 zullen in een volgend marktrapport worden gepubliceerd.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: METHODOLOGIE VAN HET ONDERZOEK VAN DE PRIJZEN

De vergelijkingen worden gemaakt aan de hand van een aantal typecategorieën van eindafnemers (zie Bijlage 2). De VREG gebruikt ook de totale jaarlijkse kostprijs voor een bepaald type eindafnemer. Die prijs omvat alle relevante elementen. Wanneer een contract prijzen bevat die automatisch kunnen worden geïndexeerd, heeft de VREG steeds het gebruik van de meest recente, maandelijkse index verplicht. Enkel op die manier kunnen we de vergelijkbaarheid van de verschillende producten garanderen. Overeenkomstig de afspraken van het akkoord tussen de energieleveranciers voor de bescherming van de consument, zijn sinds 1 juli 2006 alle leveranciers ook verplicht om die maandelijkse parameters op hun offertes te gebruiken.

Kortingen niet inbegrepen

De prijsinformatie die voor dit rapport wordt gebruikt, is van de leveranciers afkomstig en werd door hen in het kader van de leveranciersvergelijking op de VREG-website gerapporteerd. Daardoor wordt in de prijzen geen rekening gehouden met commerciële kortingen, zoals een korting voor betaling via domiciliëring of een welkomstkorting voor nieuwe klanten. Die - door een aantal leveranciers gehanteerde - kortingen kunnen de in de studie berekende prijsniveaus in de praktijk nog lichtjes lager doen uitvallen.

Gewogen prijzen

Om de representativiteit van de berekende prijzen te verhogen, past de VREG wegingen toe:

- Enerzijds laten we het **relatieve belang van het netgebied** in de gemiddelde prijzen meewegen. Zo weegt de jaarlijkse kostprijs in een netgebied met een groot aantal toegangspunten zwaarder in het gemiddelde door dan de jaarlijkse kostprijs in een netgebied met een klein aantal toegangspunten.
- Daarnaast wordt het **marktaandeel van de leverancier bij huishoudelijke afnemers** gebruikt om de weging tussen de prijzen van de leveranciers onderling te bepalen.

Wanneer beide wegingen vervolgens worden gecombineerd, krijgen we een gewogen gemiddelde prijs die zeer representatief is voor de prijs die de gezinnen in Vlaanderen betalen. De diversiteit die in de Vlaamse energiemarkt bestaat, geeft daardoor geen vertekend beeld. Tegelijkertijd wordt bij de berekeningen nog steeds alle relevante informatie verwerkt, in tegenstelling tot een op een steekproef gebaseerd onderzoek.

Deze methodiek wordt duidelijker aan de hand van het volgende voorbeeld. Voor de eenvoud gaan we uit van een situatie met twee leveranciers die in twee netgebieden leveren.

		Leverancier 1	Leverancier 2	
Netgebied 1	Marktaandeel	10,00%	90,00%	
25,00%	Prijs	100,00 euro	150,00 euro	145,00 euro
Netgebied 2	Marktaandeel	20,00%	80,00%	
75,00%	Prijs	120,00 euro	180,00 euro	168,00 euro
		115,00 euro	172,50 euro	162,25 euro

Gemiddelde van leverancier 1, gewogen ten aanzien van de grootte van de netgebieden:
 $(100 \cdot 0,25 + 120 \cdot 0,75) / (0,25 + 0,75) = 115$

Gemiddelde van leverancier 1 en 2, gewogen ten aanzien van hun respectievelijk marktaandeel en ten aanzien van de grootte van de netgebieden:
 $(145 \cdot 0,25 + 168 \cdot 0,75) / (0,25 + 0,75) = 162,25$

Gemiddelde van leverancier 2, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van leverancier 1:
 $(100 \cdot 0,1 + 150 \cdot 0,9) / (0,1 + 0,9) = 145$

Gratis elektriciteit verrekenend

Voor de berekening van de jaarlijkse elektriciteitsprijzen van de verschillende leveranciers wordt ook rekening gehouden met de gratis hoeveelheid elektriciteit die in Vlaanderen aan elk gezin wordt toegekend. Dat wordt verrekenend als een korting op de prijzen die de leveranciers aan de VREG hebben bezorgd. De korting wordt berekend door het aantal gratis kWh te vermenigvuldigen met de prijs die door het ministerie van Economische Zaken werd vastgelegd. Voor 2006 bedraagt die 16,76 eurocent/kWh inclusief btw. Aangezien het aantal gratis kWh van het aantal gezinsleden afhangt, hebben wij (enkel voor de analyse in dit rapport en niet voor de leveranciersvergelijking op de VREG-website) de volgende veronderstellingen gemaakt voor de berekening van de jaarlijkse kostprijs per typecategorie:

Categorie Da:	1 gezinslid	→	200 kWh gratis	→	korting van € 33,52 in 2006
Categorie Db:	2 gezinsleden	→	300 kWh gratis	→	korting van € 50,28 in 2006
Categorie Dc:	3 gezinsleden	→	400 kWh gratis	→	korting van € 67,04 in 2006
Categorie Dc1:	3 gezinsleden	→	400 kWh gratis	→	korting van € 67,04 in 2006
Categorie Dd:	4 gezinsleden	→	500 kWh gratis	→	korting van € 83,80 in 2006
Categorie De:	4 gezinsleden	→	500 kWh gratis	→	korting van € 83,80 in 2006

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE TYPEAFNEMERS VOOR ELEKTRICITEIT EN AARDGAS

Voor de vergelijkingen in dit rapport worden verschillende typecategorieën gebruikt. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de typecategorieën en hun verbruik per tariefperiode voor elektriciteit.

TYPE-CATEGORIE	Jaarverbruik dagtarief (in kWh)	Jaarverbruik nachttarief (in kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (in kWh)
Da	600	0	0
Db	1.200	0	0
Dc (*)	2.200	1.300	0
Dc1	3.500	0	0
Dd	5.000	2.500	0
De	5.000	2.500	12.500

(*) Dit verbruik komt overeen met het elektriciteitsverbruik van een doorsnee gezin.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de typecategorieën voor aardgas:

TYPE-CATEGORIE	Jaarverbruik dagtarief (in kWh)	
D1	2.326	Koken en warm water
D2	4.652	
D3 (*)	23.260	Verwarming en ander gebruik
D3b	34.890	

(*) Dit verbruik komt overeen met het aardgasverbruik van een doorsnee gezin dat verwarmt op aardgas

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE ELEKTRICITEITSPRIJZEN VOOR EEN GEZIN MET EEN DOORSNEEVEVERBRUIK (2.200 KWH OVERDAG, 1.300 KWH 'S NACHTS)

	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06
Prijsniveau 1 juli 2003	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24	€ 502,24
Wallonië	€ 515,61	€ 534,17	€ 549,26	€ 556,76	€ 548,01	€ 556,03	€ 564,29	€ 583,75	€ 589,86
Gewogen gemiddelde standaardleveranciers	€ 511,70	€ 520,24	€ 527,23	€ 497,92	€ 495,62	€ 499,61	€ 499,90	€ 509,38	€ 524,57
Gewogen gemiddelde contracten (zonder groen)	€ 520,59	€ 501,96	€ 511,61	€ 482,51	€ 482,73	€ 487,39	€ 486,26	€ 495,70	€ 510,14
Gemiddelde groene contracten	€ 516,52	€ 480,85	€ 511,02	€ 479,14	€ 489,75	€ 493,20	€ 509,05	€ 511,39	€ 517,45
Gewogen gemiddelde laagste prijs	€ 463,16	€ 463,22	€ 462,18	€ 418,78	€ 434,52	€ 454,34	€ 445,84	€ 449,35	€ 469,89
Sociaal tarief	€ 412,45	€ 431,67	€ 442,55	€ 451,76	€ 465,03	€ 471,72	€ 478,65	€ 495,01	€ 500,03

BIJLAGE 4: ONDERDELEN VAN DE ELEKTRICITEITSPRIJS VOOR EEN GEZIN MET EEN DOORSNEEVEVERBRUIK, GEWOGEN TEN AANZIEN VAN HET MARKTAANDEEL VAN DE LEVERANCIERS EN DE GROOTTE VAN HET NETGEBIED

Categorie Dc	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	apr 05	jul 05	okt 05	dec 05	jan 06	apr 06	jul 06	okt 06	dec 06
Energie	€ 260,46	€ 270,45	€ 276,77	€ 292,04	€ 271,71	€ 271,81	€ 266,54	€ 273,81	€ 286,94	€ 284,28	€ 295,09	€ 298,68	€ 308,33
Distributie	€ 188,64	€ 183,40	€ 183,57	€ 147,54	€ 146,17	€ 146,17	€ 146,18	€ 146,49	€ 139,67	€ 139,56	€ 140,01	€ 140,15	€ 140,52
Transmissie	€ 45,81	€ 45,86	€ 45,94	€ 34,04	€ 33,85	€ 33,56	€ 35,64	€ 35,72	€ 28,30	€ 28,28	€ 28,37	€ 28,40	€ 28,47
Heffingen	€ 14,52	€ 15,44	€ 15,44	€ 15,74	€ 15,39	€ 36,18	€ 36,18	€ 36,18	€ 37,02	€ 37,02	€ 37,02	€ 37,02	€ 37,02
Totaalprijs	€ 509,43	€ 515,14	€ 521,73	€ 489,36	€ 467,11	€ 487,72	€ 484,54	€ 492,19	€ 491,93	€ 489,15	€ 500,48	€ 504,26	€ 514,35

BIJLAGE 5: PRIJZEN VAN DE LEVERANCIERS IN EEN GOEDKOOP EN DUUR DISTRIBUTIENETGEBIED, GEWOGEN TEN AANZIEN VAN HET MARKTAANDEEL VAN DE LEVERANCIERS

Goedkoop Netgebied	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06
Standaardleverancier	€ 508,92	€ 489,71	€ 499,84	€ 471,08	€ 462,72	€ 466,52	€ 489,99	€ 501,16	€ 502,62
Gemiddelde contracten (zonder groen)	€ 467,91	€ 478,29	€ 488,12	€ 458,12	€ 452,42	€ 456,45	€ 478,14	€ 490,03	€ 497,60
Gemiddelde groene contracten	€ 492,97	€ 463,93	€ 481,55	€ 453,59	€ 460,39	€ 462,53	€ 498,02	€ 505,45	€ 511,28
Laagste prijs (zonder groen)	€ 435,70	€ 431,39	€ 430,53	€ 388,60	€ 399,94	€ 419,71	€ 436,04	€ 441,46	€ 462,01
DUUR NETGEBIED									
Standaardleverancier	€ 521,70	€ 533,46	€ 527,13	€ 532,26	€ 542,09	€ 546,14	€ 547,60	€ 555,93	€ 622,50
Gemiddelde contracten (zonder groen)	€ 499,20	€ 488,74	€ 499,78	€ 509,60	€ 521,67	€ 528,28	€ 523,80	€ 531,98	€ 577,99
Gemiddelde groene contracten	€ 565,25	€ 488,50	€ 537,00	€ 518,49	€ 538,32	€ 543,59	€ 555,64	€ 556,05	€ 561,95
Laagste prijs (zonder groen)	€ 482,17	€ 478,00	€ 477,50	€ 466,56	€ 488,34	€ 508,16	€ 492,25	€ 494,88	€ 515,43

BIJLAGE 6: VERGELIJKING VAN DE ELEKTRICITEITSPRIJZEN VAN DE STANDAARDLEVERANCIERS MET WALLONIË, GEWOGEN TEN AANZIEN VAN DE GROOTTE VAN HET NETGEBIED

	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06	Verschil tussen dec 06 en jan 04
EBEM										
Da	€ 96,39	€ 101,43	€ 87,34	€ 89,65	€ 94,18	€ 95,15	€ 90,23	€ 100,41	€ 102,37	€ 5,98
Db	€ 176,33	€ 186,12	€ 174,09	€ 179,32	€ 188,23	€ 189,92	€ 167,22	€ 200,68	€ 204,26	€ 27,93
Dc	€ 467,64	€ 493,87	€ 488,64	€ 506,18	€ 531,24	€ 535,18	€ 516,33	€ 566,21	€ 574,95	€ 107,30
Dc1	€ 526,84	€ 554,88	€ 550,71	€ 568,92	€ 594,63	€ 599,12	€ 509,83	€ 632,53	€ 642,32	€ 115,48
Dd	€ 995,37	€ 1.050,98	€ 1.057,95	€ 1.097,82	€ 1.151,13	€ 1.158,84	€ 1.110,56	€ 1.226,68	€ 1.244,42	€ 249,05
De	€ 1.829,88	€ 1.956,98	€ 1.988,74	€ 2.095,19	€ 2.227,47	€ 2.235,63	€ 2.563,66	€ 2.396,33	€ 2.424,50	€ 594,62
										Valuta
										€ 5,98
										€ 27,93
										€ 107,30
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05
										€ 594,62
										€ 115,48
										€ 249,05

BIJLAGE 6: VERGELIJKING VAN DE ELEKTRICITEITSPRIJZEN VAN DE STANDAARDLEVERANCIERS MET WALLONIË, GEWOGEN TEN AANZIEN VAN DE GROOTTE VAN HET NETGEBIED

	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06	Vershil tussen dec 06 en jan 04	
Luminus											
Da	€ 145,75	€ 141,82	€ 142,90	€ 144,85	€ 146,93	€ 148,38	€ 153,87	€ 157,14	€ 183,12	€ 37,36	25,64 %
Db	€ 228,33	€ 226,66	€ 228,17	€ 229,08	€ 232,63	€ 234,59	€ 237,43	€ 242,58	€ 275,23	€ 46,90	20,54 %
Dc	€ 521,84	€ 533,46	€ 529,32	€ 529,26	€ 539,14	€ 543,04	€ 540,88	€ 552,10	€ 618,72	€ 96,88	18,57 %
Dc1	€ 581,05	€ 595,99	€ 590,86	€ 597,85	€ 607,04	€ 610,96	€ 605,26	€ 617,57	€ 675,82	€ 94,77	16,31 %
Dd	€ 1.052,15	€ 1.090,16	€ 1.090,48	€ 1.096,85	€ 1.116,96	€ 1.123,95	€ 1.110,57	€ 1.132,84	€ 1.245,91	€ 193,76	18,42 %
De	€ 1.893,55	€ 1.984,69	€ 2.169,92	€ 2.153,50	€ 2.208,13	€ 2.221,85	€ 2.258,93	€ 2.304,87	€ 2.590,40	€ 696,85	36,80 %
Wallonië											
Da	€ 111,76	€ 117,62	€ 120,04	€ 122,08	€ 120,67	€ 122,43	€ 123,96	€ 127,91	€ 129,45	€ 10,66	9,54 %
Db	€ 207,84	€ 219,28	€ 223,91	€ 227,96	€ 224,99	€ 228,27	€ 231,31	€ 238,91	€ 241,65	€ 20,43	9,83 %
Dc	€ 515,61	€ 534,17	€ 545,87	€ 556,76	€ 548,01	€ 556,03	€ 564,29	€ 583,75	€ 589,86	€ 40,42	7,84 %
Dc1	€ 576,15	€ 609,00	€ 622,11	€ 633,85	€ 624,87	€ 634,02	€ 642,83	€ 664,41	€ 671,77	€ 57,86	10,04 %
Dd	€ 1.061,55	€ 1.114,82	€ 1.139,60	€ 1.163,01	€ 1.143,77	€ 1.160,54	€ 1.178,29	€ 1.219,59	€ 1.231,97	€ 98,99	9,32 %
De	€ 1.895,33	€ 2.035,57	€ 2.086,72	€ 2.142,55	€ 2.088,38	€ 2.119,25	€ 2.162,32	€ 2.250,30	€ 2.265,60	€ 370,27	19,54 %

BIJLAGE 7: OVERZICHT VAN DE AARDGASPRIJZEN VOOR EEN GEZIN MET EEN DOORSNEEVERBRUIK (23.260 KWh)

	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06
Prijsniveau 1 juli 2003	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90	€ 918,90
Wallonië	€ 883,39	€ 882,92	€ 939,76	€ 938,88	€ 1.006,02	€ 1.135,18	€ 1.140,09	€ 1.206,42	€ 1.275,50
Gewogen gemiddelde standaardleveranciers	€ 868,85	€ 881,40	€ 934,36	€ 917,75	€ 984,89	€ 1.111,43	€ 1.069,97	€ 1.150,94	€ 1.224,63
Gewogen gemiddelde contracten	€ 848,06	€ 850,75	€ 912,31	€ 902,15	€ 965,02	€ 1.097,62	€ 1.058,23	€ 1.119,28	€ 1.180,98
Gewogen gemiddelde laagste prijs	€ 845,42	€ 832,37	€ 844,74	€ 850,00	€ 905,11	€ 1.076,90	€ 1.039,44	€ 1.087,38	€ 1.139,14
Sociaal Tarief	€ 782,27	€ 781,90	€ 838,74	€ 837,93	€ 904,96	€ 1.034,12	€ 1.039,03	€ 1.102,58	€ 1.169,05

BIJLAGE 8: ONDERDELEN VAN DE AARDGASPRIJS VOOR EEN GEZIN MET EEN DOORSNEEVERBRUIK, GEWOGEN TEN AANZIEN VAN HET MARKTAANDEEL VAN DE LEVERANCIERS EN DE GROOTTE VAN HET NETGEBIED

	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	apr 05	jul 05	okt 05	dec 05	jan 06	apr 06	jul 06	okt 06	dec 06
Energie	€ 458,49	€ 468,61	€ 521,53	€ 508,43	€ 545,91	€ 568,97	€ 697,31	€ 697,31	€ 686,04	€ 736,05	€ 739,66	€ 780,66	€ 810,38
Distributie	€ 287,90	€ 287,90	€ 287,90	€ 279,60	€ 281,75	€ 281,79	€ 281,96	€ 281,96	€ 251,57	€ 251,60	€ 251,62	€ 251,66	€ 252,66
Vervoer	€ 85,51	€ 85,51	€ 85,51	€ 84,58	€ 84,58	€ 84,58	€ 84,58	€ 84,58	€ 83,88	€ 83,88	€ 83,88	€ 83,88	€ 83,88
Heffingen	€ 36,56	€ 36,96	€ 36,96	€ 37,29	€ 37,29	€ 36,75	€ 36,75	€ 36,75	€ 38,25	€ 38,25	€ 38,25	€ 38,25	€ 39,25
Totaalprijs	€ 868,46	€ 878,98	€ 931,90	€ 909,90	€ 949,53	€ 972,09	€ 1.100,60	€ 1.100,60	€ 1.059,74	€ 1.109,78	€ 1.113,41	€ 1.154,45	€ 1.186,16

BIJLAGE 9: PRIJZEN VAN DE LEVERANCIERS IN EEN GOEDKOOP EN DUUR DISTRIBUTIENETGEBIED, GEWOGEN TEN AANZIEN VAN HET MARKTAANDEEL VAN DE LEVERANCIERS

Goedkoop Netgebied	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06
Standaardleverancier	€ 868,85	€ 881,36	€ 881,18	€ 860,38	€ 926,24	€ 1.052,51	€ 1.027,30	€ 1.090,38	€ 1.143,56
Gewogen gemiddelde contracten	€ 850,12	€ 851,86	€ 887,38	€ 846,60	€ 907,63	€ 1.039,71	€ 1.012,38	€ 1.075,32	€ 1.131,42
Laagste prijs	€ 845,42	€ 819,07	€ 806,22	€ 794,47	€ 856,12	€ 1.023,59	€ 996,21	€ 1.042,27	€ 1.093,81

DUUR NETGEBIED	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	nov 06
Standaardleverancier	€ 868,84	€ 881,67	€ 938,32	€ 937,44	€ 1.036,43	€ 1.162,67	€ 1.133,16	€ 1.196,21	€ 1.326,17
Gewogen gemiddelde contracten	€ 849,18	€ 848,14	€ 941,57	€ 932,13	€ 1.008,43	€ 1.148,29	€ 1.122,99	€ 1.178,71	€ 1.278,84
Laagste prijs	€ 845,42	€ 789,09	€ 875,78	€ 879,78	€ 919,71	€ 1.099,46	€ 1.105,08	€ 1.151,14	€ 1.202,69

BIJLAGE 10: VERGELIJKING VAN DE AARDGASPRIJZEN VAN DE STANDAARDLEVERANCIERS MET WALLONIË, GEMIDDELD GEWOGEN TEN AANZIEN VAN DE GROOTTE VAN HET NETGEBIED

	jan 04	jul 04	dec 04	jan 05	jul 05	dec 05	jan 06	jul 06	dec 06	Vershil tussen dec 06 en jan 04	
Electrabel Customer Solutions											
D1	€ 156,86	€ 159,33	€ 166,46	€ 158,87	€ 165,86	€ 178,83	€ 177,25	€ 183,92	€ 190,48	€ 33,62	17,65 %
D2	€ 290,03	€ 294,54	€ 281,98	€ 273,33	€ 286,83	€ 312,41	€ 297,77	€ 310,71	€ 322,49	€ 32,46	10,06 %
D3	€ 868,85	€ 881,36	€ 933,75	€ 914,73	€ 980,25	€ 1.106,55	€ 1.065,88	€ 1.129,04	€ 1.182,29	€ 313,44	26,51 %
D3-b	€ 1.245,24	€ 1.263,02	€ 1.333,96	€ 1.308,69	€ 1.406,70	€ 1.595,94	€ 1.542,52	€ 1.637,04	€ 1.716,17	€ 470,93	27,44 %
Luminus											
D1	€ 156,87	€ 159,36	€ 165,97	€ 166,17	€ 162,17	€ 175,39	€ 199,93	€ 206,42	€ 230,35	€ 73,48	31,90 %
D2	€ 290,04	€ 294,60	€ 307,51	€ 307,82	€ 277,37	€ 303,40	€ 325,88	€ 338,67	€ 374,44	€ 84,40	22,54 %
D3	€ 868,84	€ 881,67	€ 938,32	€ 937,44	€ 1.015,03	€ 1.141,71	€ 1.108,42	€ 1.171,94	€ 1.302,39	€ 433,55	33,29 %
D3-b	€ 1.245,24	€ 1.263,48	€ 1.347,68	€ 1.346,11	€ 1.438,03	€ 1.627,63	€ 1.588,57	€ 1.683,68	€ 1.873,18	€ 627,94	33,52 %
Wallonië											
D1	€ 158,33	€ 159,48	€ 166,12	€ 166,32	€ 173,95	€ 187,55	€ 188,40	€ 196,59	€ 205,55	€ 47,23	22,98 %
D2	€ 292,95	€ 294,86	€ 307,80	€ 308,10	€ 323,05	€ 350,03	€ 351,60	€ 366,62	€ 383,07	€ 90,12	23,53 %
D3	€ 883,39	€ 882,92	€ 937,76	€ 938,88	€ 1.006,02	€ 1.135,18	€ 1.140,09	€ 1.206,42	€ 1.275,50	€ 392,12	30,74 %
D3-b	€ 1.267,06	€ 1.265,36	€ 1.349,83	€ 1.348,27	€ 1.448,22	€ 1.641,39	€ 1.648,46	€ 1.742,64	€ 1.840,76	€ 573,70	31,17 %

LIJST MET TABELLEN

Tabel 1:	Indeling elektriciteitsafnemers op 31 december 2006 in aantal toegangspunten.....	6
Tabel 2:	Indeling aardgasafnemers op 31 december 2006 in aantal toegangspunten	6
Tabel 3:	Geleverde elektriciteit in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het distributie- en transmissienet.....	7
Tabel 4:	Geleverd aardgas in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het distributie- en vervoernet	7
Tabel 5:	Actieve elektriciteitsleveranciers per deelgebied op 31 december 2006 (leveringen aan eindafnemers elektriciteit)	8
Tabel 6:	Doelgroepen van de elektriciteitsleveranciers	9
Tabel 7:	Actieve aardgasleveranciers per deelgebied op 31 december 2006 (leveringen aan eindafnemers).....	10
Tabel 8:	Doelgroepen van de aardgasleveranciers	11
Tabel 9:	Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan vrije afnemers op het distributienet	12
Tabel 10:	Marktaandeel 2006 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverde elektrische energie	13
Tabel 11:	Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal eindafnemers elektriciteit (toegangspunten)	14
Tabel 12:	Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke elektriciteitsafnemers (toegangspunten).....	15
Tabel 13:	Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele elektriciteitsafnemers (toegangspunten).....	16
Tabel 14:	Marktaandelen uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan vrije afnemers op het distributienet.....	17
Tabel 15:	Marktaandeel 2006 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverd aardgas	18
Tabel 16:	Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers (toegangspunten)	18
Tabel 17:	Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke aardgasafnemers (toegangspunten)	19
Tabel 18:	Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele aardgasafnemers (toegangspunten)	19
Tabel 19:	Leverancierswissels elektriciteit (%)	22
Tabel 20:	Maandelijkse indicator marktdynamiek elektriciteit	23
Tabel 21:	Leverancierswissels aardgas.....	24
Tabel 22:	Maandelijkse indicator aardgas	24
Tabel 23:	Aandeel per netbeheerder uitgedrukt in gedistribueerde elektrische energie aan afnemers op het distributienet	28
Tabel 24:	Aandeel per netbeheerder uitgedrukt in gedistribueerd aardgas aan afnemers op het distributienet.....	29
Tabel 25:	Overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat in aanmerking komt voor Vlaamse groenestroomcertificaten, per technologie	41
Tabel 26:	Overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat in aanmerking komt voor Vlaamse warmtekrachtcertificaten, per technologie	45
Tabel 27:	Overzicht van het aantal erkende productie-installaties en het geïnstalleerde vermogen dat in aanmerking komt voor Vlaamse warmtekrachtcertificaten die aanvaardbaar zijn voor de quotumverplichting	45

LIJST MET FIGUREN

Figuur 1:	Marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen).....	13
Figuur 2:	Marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen)	17
Figuur 3:	Vergelijking van de elektriciteitsprijzen vanaf het begin van de vrijmaking voor een gezin met een doorsneeeverbruik (2.200 kWh overdag, 1.300 kWh 's nachts)	30
Figuur 4:	Vergelijking van de prijzen voor een gezin met een doorsneeeverbruik met sociaal tarief	31
Figuur 5:	Belang van de verschillende onderdelen voor de totale jaarlijkse kostprijs voor een gezin met een doorsneeeverbruik	32
Figuur 6:	Evolutie van de gewogen gemiddelde elektriciteitsprijs per onderdeel	32
Figuur 7:	Vergelijking van gemiddelde contractprijs en groene contracten, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers, met de standaardleverancier in een distributienetgebied met een laag en een hoog nettatarief.....	33
Figuur 8:	Vergelijking van de elektriciteitsprijzen van de standaardleveranciers voor de toegewezen afnemers met Wallonië, voor een gezin met een doorsneeeverbruik: 2.200 kWh overdag, 1.300 kWh 's nachts, gemiddeld gewogen ten aanzien van de grootte van h	34
Figuur 9:	Vergelijking van de aardgasprijzen vanaf het begin van de vrijmaking voor een gezin met een doorsneeeverbruik (23.260 kWh)	35
Figuur 10:	Vergelijking van de prijzen voor een gezin met een doorsneeeverbruik met het sociaal tarief	36
Figuur 11:	Belang van de verschillende onderdelen voor de totale jaarlijkse kostprijs voor een gezin met een doorsneeeverbruik	36
Figuur 12:	Evolutie van de verschillende onderdelen van de gewogen gemiddelde aardgasprijs	37
Figuur 13:	Vergelijking van gemiddelde contractprijs gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers, met de standaardleverancier in een distributienetgebied met een laag en een hoog nettatarief	37
Figuur 14:	Vergelijking van de aardgasprijzen van de standaardleveranciers met Wallonië voor een gezin met een doorsneeeverbruik (23.260 kWh), gemiddeld gewogen ten aanzien van de grootte van het netgebied.	38
Figuur 15:	Toekenning van groenestroomcertificaten per productiemaand in 2006	42
Figuur 16:	Aantal toegekende groenestroomcertificaten in 2006, die na uitreiking wel en niet bruikbaar waren als garantie van oorsprong.	42
Figuur 17:	Overzicht van het aantal verhandelde groenestroomcertificaten en de gemiddelde marktprijs in Vlaanderen van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2006	43
Figuur 18:	Aantal uitgereikte warmtekrachtcertificaten in 2006	46
Figuur 19:	Overzicht van het aantal verhandelde warmtekrachtcertificaten en de gemiddelde marktprijs in Vlaanderen van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2006	47

LIJST MET BIJLAGEN

Bijlage 1:	Methodologie van het onderzoek van de prijzen	48
Bijlage 2:	Overzicht van de typeafnemers voor elektriciteit en aardgas	49
Bijlage 3:	Overzicht van de elektriciteitsprijzen voor een gezin met een doorsnee- verbruik (2.200 kWh overdag, 1.300 kWh 's nachts)	50
Bijlage 4:	Onderdelen van de elektriciteitsprijs voor een gezin met een doorsnee- verbruik, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers en de grootte van het netgebied	50
Bijlage 5:	Prijzen van de leveranciers in een goedkoop en duur distributienetgebied, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers	51
Bijlage 6:	Vergelijking van de elektriciteitsprijzen van de standaardleveranciers met Wallonië, gewogen t.a.v. de grootte van het netgebied	52
Bijlage 7:	Overzicht van de aardgasprijzen voor een gezin met een doorsnee- verbruik (23.260 kWh)	54
Bijlage 8:	Onderdelen van de aardgasprijs voor een gezin met een doorsnee- verbruik, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers en de grootte van het netgebied	54
Bijlage 9:	Prijzen van de leveranciers in een goedkoop en duur distributienetgebied, gewogen ten aanzien van het marktaandeel van de leveranciers	55
Bijlage 10:	Vergelijking van de aardgasprijzen van de standaardleveranciers met Wallonië, gemiddeld gewogen ten aanzien van de grootte van het netgebied	56